

**STICHTING PIETERSKERK LEIDEN
TE LEIDEN**

Accountantsrapport 2018

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

INHOUDSOPGAVE

Pagina

ACCOUNTANTSRAPPORT

1	Opdracht	2
2	Resultaat	3
3	Financiële positie	4

FINANCIEEL VERSLAG

1	Bestuursverslag	6
---	-----------------	---

JAARREKENING

1	Balans per 31 december 2018	30
2	Staat van baten en lasten over 2018	31
3	Kasstroomoverzicht 2018	32
4	Grondslagen voor waardering en bepaling van het saldo van baten en lasten	34
5	Toelichting op de balans per 31 december 2018	38
6	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2018	51

OVERIGE GEGEVENS

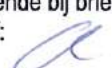
1	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	57
---	---	----

BIJLAGEN

1	Overzicht vaste activa
---	------------------------

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

ACCOUNTANTSRAPPORT

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

Aan het bestuur van
Stichting Pieterskerk Leiden
Kloksteeg 16
2311 SL Leiden

Datum 18 juni 2019

Geacht bestuur,

Hierbij brengen wij verslag uit over boekjaar 2018 met betrekking tot uw stichting.

1 OPDRACHT

Ingevolge uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2018 van uw stichting, waarin begrepen de balans met tellingen van € 5.838.869 en de staat van baten en lasten sluitende met een exploitatieresultaat van € -3.909, gecontroleerd.

Voor de controleverklaring verwijzen wij u naar het hoofdstuk "Overige gegevens" op pagina 57 van dit rapport.

1.1 Verwerking van het verlies 2017

Het verlies ad € 48.472 is in mindering gebracht op de overige reserves.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

2 RESULTAAT

2.1 Vergelijkend overzicht

Het exploitatieresultaat over 2018 bedraagt negatief € 3.909 tegenover negatief € 48.472 over 2017. De exploitatieresultaten over beide jaren kunnen als volgt worden samengevat:

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	€	€	€
Baten			
Opbrengsten	1.787.523	1.528.000	1.528.981
Subsidiebaten	391.386	383.200	384.333
	<u>2.178.909</u>	<u>1.911.200</u>	<u>1.913.314</u>
Lasten			
Directe kosten			
Project management	944.789	747.000	828.703
Indirecte kosten			
Personeelslasten	566.908	546.000	571.490
Afschrijvingen materiële vaste activa	175.606	198.000	169.800
Overige bedrijfslasten	304.845	223.300	202.820
Som der lasten	<u>1.047.359</u>	<u>967.300</u>	<u>944.110</u>
Resultaat	<u>186.761</u>	<u>196.900</u>	<u>140.501</u>
Financiële baten en lasten	-190.670	-200.000	-188.973
Saldo	<u><u>-3.909</u></u>	<u><u>-3.100</u></u>	<u><u>-48.472</u></u>

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

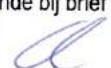
3 FINANCIËLE POSITIE

Uit de balans is de volgende financieringsstructuur af te leiden:

	31-12-2018		31-12-2017	
	€	€	€	€
Beschikbaar op lange termijn:				
Kapitaal	744.379		711.968	
Voorzieningen	20.000		-	
Langlopende schulden	4.454.464		4.600.977	
		5.218.843		5.312.945
Waarvan vastgelegd op lange termijn:				
Materiële vaste activa		5.310.846		5.489.534
Vastgelegd op lange termijn, gefinancierd met middelen op korte termijn		-92.003		-176.589
Dit bedrag is als volgt aangewend:				
Vorraden	10.338		1.600	
Vorderingen	130.810		68.162	
Liquide middelen	386.875		299.997	
		528.023		369.759
Af: kortlopende schulden		620.026		546.348
Werkkapitaal		-92.003		-176.589

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

FINANCIEEL VERSLAG

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

**Verslag Raad van Toezicht
&
Bestuursverslag**

2018

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

Verslag Raad van Toezicht 2018

De Stichting Pieterskerk Leiden kent sinds 2012 een Raad van Toezicht-model, waarbij conform de statuten een directiestatuut is opgesteld. De Raad van Toezicht houdt toezicht op de directie en het gevoerde beleid en staat de directie met advies terzijde. De zittingsduur in de Raad van Toezicht is drie jaar. De leden zijn tweemaal herbenoembaar en treden af volgens een rooster van aftreden.

Samenstelling Raad van Toezicht

Eén lid van de Raad van Toezicht is statutair voorzitter van de Stichting Vrienden van de Pieterskerk Leiden en een lid van de Raad van Toezicht is bestuurslid van de Vereniging Orde van St. Pieter, daarnaast zijn de Universiteit Leiden en de gemeente Leiden statutair vertegenwoordigd in de Raad van Toezicht. De Stichting Pieterskerk Leiden hanteert een reglement voor Raad van Toezicht, dit reglement zal in 2018 worden vastgesteld. Op 31 december 2018 bestond de Raad van Toezicht uit negen personen:

de heer drs. R.A.M. van der Sande (1966)

voorzitter Raad van Toezicht, 2^e herbenoeming per 2018, aftreden uiterlijk in 2021.

Hoofdfunctie: dijkgraaf Hoogheemraadschap Rijnland

Nevenfuncties:

* Voorzitter Stichting Vrienden van Roomburg (sinds 2016)

mevrouw Prof. dr. M.J.A.M. Ahsmann (1951)

secretaris Raad van Toezicht, 2^e herbenoeming per 2018, aftreden uiterlijk in 2021.

Hoofdfunctie: Senior rechter A rechtbank Den Haag

Nevenfuncties:

* Bijzonder hoogleraar Rechtspleging Juridische faculteit Leiden

* Lid adviesraad Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum (WODC)

* Secretaris Commissie voor de uitgave van een Geschiedenis der Nederlandse Rechtswetenschap van de KNAW

* Docent SSR, Juridische Akademie en Academie voor de Rechtspraak

* Lid redactie Tijdschrift voor de Procespraktijk

de heer drs. J. Th. Hoekema (1952)

voorzitter Stichting Vrienden van de Pieterskerk namens de RvT, 2^e herbenoeming per 2018, aftreden uiterlijk in 2021.

Hoofdfunctie: senior consultant PA International, Brussel

Nevenfuncties:

* Voorzitter Stichting Vrienden van de Pieterskerk Leiden

* Voorzitter Raad van Advies Muziek- en Dansopleiding Prins Claus Conservatorium, Hanze Hogeschool Groningen

* Voorzitter bestuur Kunstfort Vijfhuizen

* Lid Bestuur Nationale Commissie Duurzame Ontwikkeling (NCDO), Amsterdam

* Lid bestuur Bakkerijmuseum Medemblik

* Lid bestuur Stichting English Theater Den Haag

de heer S.J.A.B. Stokkermans (1967)

2^e herbenoeming per 2018, aftreden uiterlijk in 2021.

Hoofdfunctie: Algemeen directeur Grand Hotel Huis ter Duin

Nevenfuncties:

* Bestuurslid Marketing board Noordwijk Marketing

* Voorzitter Koninklijke Horeca Nederland afdeling Noordwijk

* Bestuurslid dagelijks bestuur NOV (Noordwijkse ondernemers vereniging)

* Raad van Aanbeveling Stichting Cure for Cancer

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf: 7

- * Voorzitter van het Grote Genieten
- * Penningmeester Prix Voltaire International

Mevrouw Dr. C.M.T. Metselaar (1963)

vertegenwoordiging in RvT namens de Universiteit Leiden

1^e benoeming per 2018, 2e herbenoeming 2021, aftreden uiterlijk 2026

Hoofdfunctie: Secretaris van het College van Bestuur en Algemeen Directeur Bestuursbureau
Universiteit Leiden

de heer drs. G.J.H.C. Kramer (1944)

vertegenwoordiging in RvT namens de Gemeente Leiden

1^e benoeming per 2018, 2e herbenoeming 2021, aftreden uiterlijk 2026

Nevenfuncties:

*vicevoorzitter historische Vereniging Oud Leiden

*voorzitter van de commissie historisch karakter van de stad

Mevrouw K. van Oort MSM (1963)

bestuurslid Orde van St. Pieter namens de RvT

1^e benoeming per 2018, 2e herbenoeming 2021, aftreden uiterlijk 2026

Hoofdfunctie: Voorzitter College van Bestuur bij Stichting Carmelcollege

Nevenfuncties:

*lid adviesraad MPM/MME TiasNimbis

*lid klankbordgroep Verus

*lid adviesraad PO-VO Cito

*lid werkgroep actualisatie code VO-Raad

de heer mr. J.P. Heijboer (1981)

1^e benoeming per 2018, 2e herbenoeming 2021, aftreden uiterlijk 2026

Hoofdfunctie: Belastingadviseur Bergwerff ten Cate Belastingadviseurs

Nevenfuncties:

*penningmeester bij 'Stichting Oostenrijkse Studien'

*bestuurder bij 'Stichting Leidse Maatschappij van Weldadigheid, waarin opgenomen het Kuiperfonds

de heer J. A. Hulscher (1949)

1^e benoeming per 2018, 2e herbenoeming 2021, aftreden uiterlijk 2026

Nevenfuncties:

* adviseur bestuur Stichting Rosenstock Huessy

* adviseur kerkrentmeesters Hervormde Kerk Bloemendaal

* adviseur bestuur Van Vrouwen Door Vrouwen

* lid kunstcommissie Stadsherstel

* bestuurslid vereniging Vrienden van Stadsherstel

* bestuurslid stichting AMF

* bestuurslid SOHK

* bestuurslid (beoogd voorzitter) Stichting Claes Claeszhofje

* bestuurder Stichting Het Vrouwe- of Verwershofje

* bestuurder Stichting Hofje Van Loo

* bestuurder Weldadige Stichting Tjissen

* bestuurder Stichting Het Hofje der Twaalf Apostelen

* bestuurder Huisvesting Alleenstaanden Kennemerland

* bestuurder Stichting Paulushof

* bestuurder Stichting Hoogtepunt

* bestuurder Stichting Nota

* honorair regent Sint Jacobs Godshuis

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019

Paraaf:

Mutaties

In 2018 hebben zich mutaties voorgedaan in de Raad van Toezicht. De heer R. van den Berg, de heer W.M.N. Eggenkamp en de heer L.M.M. Heruer zijn afgetreden. Toegetreden zijn mevrouw C. Metselaar, mevrouw K. van Oort, de heer J. Hulscher, de heer G. Kramer en de heer J. Heijboer. De heer R.A.M. van der Sande heeft aangekondigd zijn voorzitterschap eind 2019 neer te gaan leggen.

Beloning

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen geen beloning. Eventuele gemaakte onkosten kunnen worden gedeclareerd, in 2018 zijn er geen onkosten gedeclareerd.

Werkwijze Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht houdt toezicht op de directie en op de algemene gang van zaken binnen de organisatie. De Raad stelt het beleid van de Stichting Pieterskerk Leiden vast, ziet toe op de uitvoering ervan, fungeert als klankbord en geeft advies. De taken en bevoegdheden van de Raad, zoals vastgelegd in de statuten, stemmen overeen met de bepalingen van de Governance Code Cultuur. De Raad van Toezicht vergadert minimaal vier maal per jaar.

In 2018 vergaderde de Raad vier keer in aanwezigheid van de directie. Door de Raad zijn in 2018 besproken en formeel goedgekeurd:

- het jaarverslag en de Jaarrekening 2017;
- aangepast bedrijfsplan 2018-2019;
- het jaarplan en de begroting voor 2019.

Daarnaast kwamen aan de orde:

- de algemene gang van zaken;
- de tussentijdse financiële resultaten, de kwartaalcijfers en de prognose 2018;
- de managementletter van de externe accountant;
- het reglement voor de Raad van Toezicht en de Raad van Advies;
- de afstemming van verantwoordelijkheden met het bestuur;
- governance van de Raad van Toezicht.

Organen van de Raad van Toezicht

Auditcommissie

Op 31 december 2018 waren twee toezichthouders lid van de Auditcommissie:
de heer J. Heijboer
de heer S.J.A.B. Stokkermans

De Auditcommissie houdt in opdracht van de Raad toezicht op:

- de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen;
- de financiële informatievervalsing;
- de relatie met de externe accountant.

In 2018 vergaderde de commissie twee keer met de directie. Op de agenda stonden: de tussentijdse financiële resultaten; het meerjarenbeleidsplan; de jaarrekening 2017 en de begroting voor 2019.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf: 9

Remuneratiecommissie

Op 31 december 2018 bestaat de Remuneratiecommissie uit twee leden van de Raad van Toezicht.
mevrouw Prof. dr. M.J.A.M. Ahsmann
mevrouw K. van Oort

De commissie adviseert de Raad van Toezicht over het beloningsbeleid voor de directie. Ze houdt ook de functioneringsgesprekken met de directie, in 2018 heeft er geen evaluatiegesprek met de directeur-bestuurder plaatsgevonden.

Statuten

De statuten van de Stichting Pieterskerk Leiden bleven in 2018 ongewijzigd.

Evaluatie

In 2018 is de eerste zelfevaluatie uitgevoerd met externe begeleiding vanuit *Cultuur + Ondernemen*. Met het oog op de verdere professionalisering van de Raad is eind 2018 besloten om in 2019 de toezichtvisie te formuleren en deze verder uit te werken. Hiervoor is een implementatiecommissie t.b.v. de governance ingesteld bestaande uit mevrouw K. van Oort, mevrouw M. Ahsmann, mevrouw C. Metselaar en mevrouw F. Hurkmans.

Leiden, 5 april 2019

Rogier van der Sande
voorzitter Raad van Toezicht Stichting Pieterskerk Leiden

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf: 10

Directieverslag 2018

1. Organisatie

1.1. Missie, visie en kerndoelen

De statutaire doelstelling van de Stichting Pieterskerk Leiden als eigenaar is, om de Pieterskerk in goede staat te brengen en te houden en zodoende in het algemeen en het plaatselijk belang, het cultuur-historisch monument te laten voortbestaan. De missie en visie van de Pieterskerk zijn omschreven in het bedrijfsplan 2016-2019. De missie van de Pieterskerk luidt:

De Pieterskerk Leiden maakt het gebouw en de cultuurhistorie binnen een verantwoorde exploitatie optimaal toegankelijk, voor zo veel mogelijk mensen om hen te verrijken en te inspireren.

De visie van de Pieterskerk wordt omschreven in een vijftal doelstellingen:

De Pieterskerk Leiden is verantwoordelijk voor het beheer en behoud van het gebouw en de aanwezige historische-, kunst- en muziekobjecten zodat bezoekers van het monument en inwoners van Leiden elkaar op deze centrale plek in de stad kunnen ontmoeten.

De Pieterskerk Leiden verbindt het heden en unieke verleden, door actief en met plezier de historie te ontsluiten in de context van de hedendaagse samenleving.

De Pieterskerk Leiden geeft het aanbod van museale en culturele activiteiten zo vorm dat het tegemoet komt aan de behoeften van een zo breed mogelijk publiek.

De Pieterskerk Leiden combineert op een proactieve wijze creativiteit en (maatschappelijk verantwoord) ondernemerschap met een positief financieel resultaat.

De Pieterskerk Leiden speelt proactief in op behoeften vanuit de zakelijke markt in het topsegment.

1.2 Bestuurlijke organisatie

De Stichting Pieterskerk Leiden kent sinds 2012 een Raad van Toezicht-model. De Raad van Toezicht houdt toezicht op de directie en het gevoerde beleid en staat de directie met advies terzijde. De Stichting Pieterskerk Leiden hanteert een directiereglement, dit reglement is in 2012 vastgesteld door de Raad van Toezicht. Op 31 december 2018 bestond het bestuur van de Stichting Pieterskerk Leiden uit een directeur-bestuurder:

mevrouw G.A.C.M. Hurkmans MSc (1959)

Sinds 2012 in dienst van de Stichting Pieterskerk Leiden.

Hoofdfunctie: directeur-bestuurder Stichting Pieterskerk Leiden

Nevenfuncties:

- * Eigenaar Art Result Consultancy
- * Bestuurslid Cantate Domino Leiden
- * Lid beroepscommissie Commerciële Economie Hogeschool Leiden
- * Lid stuurgroep Mayflower 400

Raad van Advies

De Raad van Advies kan gevraagd en ongevraagd advies verstrekken aan zowel het bestuur als aan de Raad van Toezicht. De Stichting Pieterskerk Leiden hanteert een reglement voor de Raad van Advies, dit reglement dient nog te worden geformaliseerd.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

Samenstelling Raad van Advies

Op 31 december 2018 bestond de Raad van Advies uit zes personen:

de heer mr. P.F.M. Overmars, voorzitter
 de heer mr. drs. L.C. Brinkman
 mevrouw prof. dr. H.M. Dupuis
 de heer mr. M. Zonneville
 de heer drs. P. Buijs
 de heer L. Iterson

1.3 Personeelsbeleid

De personele organisatie van de Stichting Pieterskerk Leiden draagt zowel zorg voor het onderhoud en beheer van het monument als voor de uitvoer van de evenementen. Flexibele inzet van arbeid staat daarbij centraal, hetgeen deels voortkomt uit kostenoverwegingen en deels te maken heeft met de sterk seizoen gerelateerde aard van de evenementenbranche. In de Pieterskerk werkt dan ook een relatief klein team van voornamelijk jonge professionals. Daarnaast wordt samengewerkt met externe partners, freelancers en oproepkrachten.

In 2018 was het personeelsbestand stabiel. Aandachtspunt voor de komende jaren blijft de kwetsbaarheid van de organisatie. Ondanks de personele herschikking van de afgelopen jaren is de werkdruk nauwelijks verminderd. Dit heeft voor een groot deel te maken met de combinatie van het ambitieniveau van de organisatie en de beperkte financiële middelen.

De Stichting Pieterskerk Leiden volgt m.b.t. de salarissen van het kantoorpersoneel, voor zover mogelijk, de gemeentelijk Cao. Op termijn zou de Stichting Pieterskerk Leiden dienen te overwegen zich aan te sluiten bij een verwante Cao. Het niet aangesloten zijn bij een Cao kan de Stichting Pieterskerk Leiden op termijn op achterstand brengen op de arbeidsmarkt. Uren van kantoor- en oproepmedewerkers worden digitaal geregistreerd in het roosterprogramma *L1nda*. Dit programma is gekoppeld aan het Salto sleutelsysteem, waardoor de urenverwerking voor meer dan 80% digitaal wordt verwerkt. De bedoeling is om *L1nda* ook te koppelen aan het planningsprogramma *Artifax* om daarmee de uitdraag van personeel voor events efficiënter te kunnen verwerken.

In het museumcafé en voor de escaperoom worden medewerkers op basis van pay-rolling ingehuurd via Staffable Payroll. Horecamedewerkers in het café worden ondersteund door vrijwilligers bij de ontvangst van bezoekers voor het monument. Het ziekteverzuimpercentage lag in 2018 op minder dan 1%. Om de kwaliteit van de medewerkers verbonden aan de Pieterskerk Leiden te waarborgen zijn in 2018 de volgende cursussen en/of trainingen gevolgd:

• BHV & AED training	Duty managers, supervisors, sales medewerkers, cafémedewerkers, escaperoom masters & directie
• AED training	op vrijwillige basis voor vrijwilligers
• Sociale Hygiëne	Dutymanagers & cafémedewerkers
• Strategie bijeenkomsten o.l.v. Perpetuum	Sales, marketing, bedrijfsleider, junior-conservator & directie
• Salestraining o.l.v. Groeitrainingen	Sales, marketing, bedrijfsleider, junior-conservator & directie
• Coaching Perpetuum	Bedrijfsleider
• Inspectie en onderhoud noodverlichting	Bedrijfsleider & huismeester

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
 Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
 Paraaf: 12

1.4 Vrijwilligersbeleid

De vrijwilligers zijn vanaf het begin van de oprichting van de Stichting Pieterskerk Leiden het fundament van de organisatie. Professionals komen en gaan, maar de inzet van de vrijwilligers is een stabiele factor binnen de Pieterskerk. Van Raad van Toezicht, het bestuur van de Vrienden, tot de bureaus die de tuin bijhouden, de orgeltrappers, de vrijwilligers voor de openstellingen of commissieleden van speciale projecten, iedereen deelt kennis en zet zich met veel enthousiasme in.

De afgelopen jaren worden vier keer per jaar 'personeelsbijeenkomsten' georganiseerd voor iedereen die werkzaamheden voor de Pieterskerk Leiden verrichten, van inhuurkrachten tot leveranciers. Op deze avonden wordt het eerste uur kennis gedeeld en bestaat het tweede uur uit een sociaal treffen. Deze bijeenkomsten worden zeer goed bezocht en dragen positief bij tot en wederzijdse waardering van betaalde krachten en vrijwilligers. De bezoekers van deze avonden ervaren deze bijeenkomsten als zeer positief.

De onderwerpen van de presentaties in 2018 waren:

- juni: presentatie door conservator Ward Hoskens over zijn promotieonderzoek;
- augustus: presentatie door Marc van de Kaa, eigenaar van beveiligingsbedrijf Gloseco;
- oktober: presentatie salesteam & brainstormsessie m.b.t. 900-jarig jubileum;
- december: terugblik en vooruitblik door directie & kerstborrel.

In 2018 zijn met name nieuwe vrijwilligers geworven voor de catering en het museumcafé. De vrijwilligerscoördinator is verbonden aan de professionele organisatie van de Pieterskerk en begeleidt de vrijwilligers daar waar nodig.

1.5 Administratie

Sinds 2013 is de administratie van de Pieterskerk Leiden uitbesteed. Vanaf eind 2014 worden de administratieve werkzaamheden uitgevoerd door 'APEK administraties'. Daarbij wordt een medewerker van APEK gedetacheerd naar de Pieterskerk Leiden om de werkzaamheden op locatie uit te voeren. De directeur-eigenaar van APEK is een aantal uren per week aanwezig als controller. Deze diensten worden tegen een fixed-fee aangeboden. Door de toenemende bedrijfsactiviteiten, o.a. de escaperoom en de administratie i.h.k.v. de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (SIM), loopt de vergoeding niet meer in pas met de vastgestelde fixed-fee. Eind 2018 is na overleg met de directie van APEK de vergoeding vanuit de Pieterskerk Leiden aangepast, daarbij is tevens vastgelegd dat APEK lid wordt van de Orde van St. Pieter. De accountantscontrole wordt door *Audit to Be* uitgevoerd, onderdeel van *Stolp+KAB Adviseurs en Accountants*.

In de administratieve organisatie zijn de financiële procedures beschreven en in vergaande mate gedigitaliseerd en geautomatiseerd. Werkprocessen en procedures voor de overige werkgebieden zullen in de komende jaren worden voltooid. Alle processen worden jaarlijks doorgelicht, waar nodig geactualiseerd en voorgelegd ter controle tijdens de accountantscontrole.

1.6 Arbo-beleid

De Stichting Pieterskerk Leiden is verbonden aan de ArboNed. In 2016 heeft een uitvoerige externe actualisatie van de Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RIE) opgesteld aan de hand waarvan een plan van aanpak is aangepast om risico's en knelpunten effectief te kunnen beheersen en/of oplossen. De RIE en het plan van aanpak wordt periodiek gecontroleerd door een gecertificeerde arbeidshygiënist. In 2019 zal een hernieuwde externe controle van de RIE worden uitgevoerd.

De conclusie in het RIE rapport 2016 werd als volgt omschreven: *'Op basis van de gesprekken en de rondgang is een zogenaamde risicoprofiel opgesteld. Dit levert een overzicht op voor welke items de organisatie actie zou moeten ondernemen. Enkele opvallende gesignaleerde knelpunten in deze inventarisatie zijn:*

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

- *Veiligheidsrisico voor publiek bij op- en afbouw evenementen;*
- *Huisvesting kantoren in een monumentaal gebouw dat daar feitelijk niet geheel voor is bedoeld;*
- *Werkdruk.*

Voor de geconstateerde knelpunten zijn adviezen geformuleerd. In redelijkheid moet vastgesteld worden dat de organisatie te maken heeft met beperkingen als het gaat om het doorvoeren van aanpassingen. Deze beperkingen worden vooral veroorzaakt door het feit dat men gehuisvest is in een monumentaal gebouw van middeleeuwse oorsprong, waarin aanpassingen die voldoen aan de huidige eisen, haaks staan op wat in de realiteit mogelijk is. Van het management mag echter wel verwacht worden dat er een werksituatie gecreëerd wordt die ten aanzien van veiligheid, gezondheid en welzijn verantwoord is.'

Alle actiepunten uit de rapportage zijn verwerkt in het Plan van Aanpak (PVA) voor de RIE. Dit PVA is een 'levend' document dat gedurende ieder kalenderjaar wordt geactualiseerd. De Risicoanalyse- en evaluatie controlesystemen en de Risicoanalyse- en evaluatie personeelsbeleid & ARBO zijn in 2018 met de Raad van Toezicht besproken.

2. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

De Pieterskerk hanteert de volgende statements ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen:

- De Pieterskerk levert een actieve bijdrage aan het ontwikkelen van overdracht van kennis.
- De Pieterskerk maakt transparante afspraken met haar stakeholders.
- De Pieterskerk bewaakt de continuïteit van de onderneming en de daaraan verbonden arbeidsplaatsen.

Sinds 2011 heeft de Pieterskerk Leiden een Green Key GOUD certificering voor congreslocaties. In 2018 heeft de Pieterskerk voor het 8^e jaar op rij het GOUD keurmerk verlengd. Speerpunten t.a.v. duurzaamheid blijft dat het monument optimaal aansluit bij de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van energiebesparing.

3. Samenwerking

Voor een rijksmonument als de Pieterskerk Leiden is samenwerking met lokale, nationale en internationale partners uiterst voorwaardelijk. Het borgt de maatschappelijke functie en legt een fundament voor de commerciële taakstelling.

3.1 Educatie – kennis overdracht

De Pieterskerk is een erkend leerbedrijf met een ECABO certificering. In de kennisoverdracht wordt actief samengewerkt, zowel als het gaat om meeloopstages als het begeleiden van afstudeerprojecten. Hieronder de opleidingsinstituten waar de Pieterskerk in 2018 heeft samengewerkt:

• Hogeschool Leiden	Beroepenveldcommissie commerciële economie
• Hogeschool Leiden	Commerciële economie
• Haagse Hogeschool	Opleiding Facility Management

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

De Beroepenveldcommissie commerciële economie van de Hogeschool Leiden is eind 2015 doorgestart. Op uitnodiging van de Hogeschool Leiden heeft de Pieterskerk Leiden opnieuw zitting genomen in deze commissie.

3.2 Leidse partners

Leiden Marketing is eind 2007 als netwerkorganisatie van ongeveer twintig stadspartners opgericht, om Leiden regionaal en (inter-)nationaal op de kaart te zetten en om meer toeristische en zakelijke bezoekers naar Leiden te trekken. De organisatie geeft invulling aan het merk 'Leiden, Stad van

ontdekkingen'. De Pieterskerk Leiden is vanaf het begin een actieve partner geweest in de opzet van Leiden Marketing.

Met een cultuursubsidie van de gemeente Leiden is de Pieterskerk Leiden in staat een aantal culturele activiteiten te ondersteunen. Daarbij gaat het zowel om traditionele activiteiten als de 3 October dankdienst, de kerstnachtdienst, orgelconcerten en amateurkoren, als ook initiatieven zoals het Leiden International Film Festival. Deze activiteiten zorgen voor een brede worteling van de Pieterskerk binnen de (Leidse) samenleving (§ 4).

In 1989 is op initiatief van de Stichting Pieterskerk Leiden en de Commissie Bijzonder Kerkenwerk van de Protestantse Gemeente Leiden de Stichting Cantate Domino Leiden opgericht. Jaarlijks organiseert Stichting Cantate Domino Leiden 6 á 7 Cantatediensten verdeeld over de Pieterskerk en de Hooglandse kerk (§ 4).

In de bedrijfsvoering zoekt de Pieterskerk Leiden daar waar mogelijk naar samenwerking, daar waar mogelijk gaat de voorkeur uit naar partners uit de stad of in de regio. Kwaliteit heeft daarbij vanzelfsprekend prioriteit. Er zijn (meerjaren-) overeenkomsten met leveranciers op het gebied van inhuur van arbeid, technische faciliteiten, horeca, catering, beveiliging, look & feel e.d.

In 2014 heeft de Pieterskerk Leiden op initiatief van Leiden Marketing met een aantal partners uit de stad een convenant getekend voor de oprichting van de *Leiden Convention Bureau*, dat zich op de internationale congresmarkt zal richten. Tijdens het jaarlijkse Bachconcert van het 'Weihnachts-Oratorium' in de Pieterskerk worden de ambassadeurs van het *Leiden Convention Bureau* ontvangen. De Pieterskerk Leiden profileert zich bewust in *Leiden Convention Bureau*, is een actieve foundingpartner en heeft op directieniveau zitting in de stuurgroep.

Daarnaast wordt er ook in de commerciële bedrijfsvoering samengewerkt met een groot aantal Leidse partners waaronder de Gemeente Leiden, de Stadspodia, Musea, amateurkoren e.d. Met de Universiteit Leiden is historisch een speciale band, deze band wordt o.a. vorm gegeven in grote mate van wederzijdse betrokkenheid. Daarnaast huurt de Universiteit Leiden de Pieterskerk voor vaste vaak jaarlijks terugkerende events (o.a. Dies Natalis en Opening Academisch jaar) en tentamens.

3.3 Nationale partners

Op landelijk niveau is de Pieterskerk een actieve partner van het Groot Kerken Overleg (GKO). Een overleg waarbij de grote commerciële kerken zijn aangesloten om kennis en ervaringen uit te wisselen. Verder is de Pieterskerk lid van de landelijke Vereniging van Beheerders van Monumentale Kerkgebouwen (VBMK) en wordt er nauw samengewerkt met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

De Pieterskerk werkt samen met event branchespecialisten *High Profile* en *Eventbranche*. Voor de commerciële verhuur is de Pieterskerk Leiden sinds 2017 aangesloten bij de Dutch Venue Association (DVA)¹, een kennis en expertise netwerk dat zich onderscheidt op het gebied van authenticiteit, kwaliteit, professionaliteit, maatschappelijk verantwoord ondernemen, garantie van uitvoering en veiligheid in bedrijfsvoering. Er zijn o.a. gezamenlijke algemene voorwaarden opgesteld en preferred suppliers stellen hun expertise ter beschikking.

¹ Aangesloten locaties o.a.

AFAS Circustheater * Amsterdam ArenA * Beurs van Berlage * Claus Park Collection * DeFabrique * De Garage * De Lindenhof * Fokker Terminal * Madurodam * Midden Nederland Hallen * NBC Congrescentrum * * Papendal * Passenger Terminal Amsterdam * Rijkswaterstaat * ss Rotterdam * Van Nelle Fabriek * Westergasfabriek

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

3.4 Internationale partners

In 2020 is het precies 400 jaar geleden dat de Leidse pelgrims via het Verenigd Koninkrijk de oversteek naar de Verenigde Staten maakten. In 2014 is vanuit Plymouth UK contact gezocht met de Pieterskerk Leiden om aan te haken bij de herdenking van de 'Mayflower 400'. Op initiatief van de Pieterskerk Leiden is Leiden opgenomen in het nieuwe 'Mayflower Compact', waarbij steden in het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Leiden (Nederland) zich verbinden om in 2020 gezamenlijk het 400-jarig jubileum te herdenken. Het 'Mayflower Compact' hangt sinds begin 2016 in de Pieterskerk Leiden.

De Leidse projectgroep 'Mayflower 400 - Leiden' wordt gevormd uit de directies van de Pieterskerk Leiden, Leiden Marketing, Museum De Lakenhal en Erfgoed Leiden. De gemeente Leiden heeft voor de periode budget vrijgemaakt voor een projectleider. Deze functie wordt ingevuld door Michael Roumen, voormalig cultuurmakelaar in Leiden. De internationale samenwerking is met name gericht op een langdurige samenwerking m.b.t. toerisme, cultuur en educatie. De inspanningen van de stuurgroep hebben er toe geleid dat de gemeente Leiden € 200.000,- ter beschikking stelt aan Leiden Marketing voor de aanstelling van een projectcoördinator tot en met 2019. Het jubileumjaar 2020 wordt in Leiden gezien als een 'kick-off' voor de toekomst, eerder dan als een uniek herdenkingsjaar (§ 4.2).

4. Cultuur

De Pieterskerk ontvangt van de gemeente Leiden een subsidie ter ondersteuning van de culturele activiteiten in de Pieterskerk. Daarvoor stelt de gemeente een bedrag van € 44.234 ter beschikking via de uitvoeringsovereenkomst (UVOK) 2018-2019. De Pieterskerk verplicht zich daarvoor de volgende evenementen te ondersteunen*:

- Orgelconcerten met nationale uitstraling
 - o 3 zomerconcerten;
 - o 3 inloopconcerten;
 - o 1 masterclass (Bachacademy);
 - o faciliteren van de Leidse Orgeldag.
- Klassieke en oude muziek (religieus getint):
 - o 3 cantatediensten.
- Korenmanifestatie:
 - o Scratch.
- Concertpodium Leidse (Amateur)Verenigingen:
 - o Ex Animo;
 - o Con Amore;
 - o Toonkunstkoor;
 - o Leidse Hofjesconcerten.
- Leidse Stadsvieringen:
 - o 3-October-viering;
 - o Kinderkerstfeest;
 - o Kerstnachtvieringen;
 - o Thanksgiving Day.
- Openstellingen:
 - o Open Monumentendagen;
 - o Museumweekend.

**in willekeurige volgorde*

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019 16
Paraaf:

De Pieterskerk spant zich voorts in voor:

1. Het verder ontwikkelen van de Bachtraditie ('Bach & Leiden');
2. Een zeer gevarieerd publiekbereik en versterking van de aantrekkelijkheid van Leiden door verhuur van het kerkgebouw en het faciliteren van evenementen (waaronder beurzen, congressen en bedrijfs evenementen);
3. Zo veel mogelijk openstelling voor bezoekers/toeristen, wanneer de kerk niet is verhuurd en openstelling veilig kan gebeuren (circa 150 dagen per jaar);
4. Rondleidingen en begeleiding door vrijwilligers met kennis van zaken tijdens openstellingen;
5. Samenwerking met betrekking tot collectieve marketing van Leiden;
6. Instandhouding van het monument de Pieterskerk.

De Pieterskerk heeft een lange historie als centrale ontmoetingsplek voor bewoners en bezoekers van Leiden. De bovenstaande culturele evenementen verbinden en geven invulling aan het begrip dat de Pieterskerk de huiskamer van Leiden is. De Pieterskerk ontvangt rond de 60.000 bezoekers tijdens deze evenementen. Samen met de culturele en commerciële activiteiten ontvangt de Pieterskerk rond de 100.000 bezoekers per jaar.

In 2018 heeft de gemeente Leiden de cultuursubsidie na enige jaren weer geïndexeerd. Dit maakt dat de ondersteuning van bovenstaande evenementen gewaarborgd blijft. De openstelling van de Pieterskerk Leiden als monument wordt door de gemeente Leiden niet financieel ondersteund.

4.1 Ontsluiting monument

De directie onderzoekt de mogelijkheden om formeel de museumstatus te verwerven bij het Museumregister Nederland. Dit is het register van museale instellingen die aantoonbaar voldoen aan criteria voor een kwalitatief hoogwaardige invulling van de functies van een museum. Deze criteria zijn samengevat in de zogenaamde Museumnorm. Het Museumregister Nederland beoordeelt op drie pijlers, te weten: bedrijfsvoering, collectie en publiek. De collectie verdient bij de Pieterskerk Leiden in de aanloop naar de aanvraag de grootste aandacht.

Sinds 2013 is de museale collectie van de Pieterskerk Leiden digitaal gearchiveerd in *Adlib Museum*. *Adlib Museum* is collectie management software, speciaal ontwikkeld voor professioneel collectiemanagement in musea, o.a. gebruikt door het British Museum en het Rijksmuseum. De collectieregistratie in de Pieterskerk Leiden is gebaseerd op het werk van Mr. K.J.F.C. Kneppelhout van Sterkenburg² die in 1864 de '*gedenkteekenen in de Pieterskerk Leyden*' inventariseerde. Alle monumentale onderdelen zijn in *Adlib Museum* opgenomen en indien beschikbaar zijn foto's en documenten (artikelen, restauratierapporten, offertes e.d.) toegevoegd. In het eerste kwartaal 2019 zal *Adlib Museum* worden geactualiseerd en omgezet naar een webbased versie.

In 2018 is in het kader van een eventuele museumstatus - op initiatief van de directie van de Pieterskerk een verkenning gestart voor een structurele samenwerking met het Regionaal Archief Leiden e.o. en de bibliotheek van de Universiteit Leiden oor het samenstellen van zomer exposities.

Ter ondersteuning van de directie en de conservator wordt in 2019 voor een periode van (minimaal) een half jaar een afgestudeerd kunsthistoricus van de Universiteit Leiden aangesteld via het Stage Nieuwe Stijl.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

² Kneppelhout van Sterkenburg, K.J.F.C.: De gedenkteekenen in de Pieterskerk te Leyden (Leiden, 1864)

4.2 Visitor centre

In 2020 zal onder de titel 'Mayflower 400 - Leiden' de kick-off worden gegeven van een langdurige investering in de Amerikaanse en Engelse toeristische markt (§ 3.4). Om deze specifieke doelgroep goed te kunnen ontvangen dient een visitor centre te worden ingericht. De centrale locus in Leiden rond het thema pilgrims en Mayflower wordt de Pieterskerk en maakt dat de Pieterskerk Leiden tot de meest geëigende plaats voor het inrichten van een Visitor Centre voor de bezoekers is in aanloop naar, tijdens en na het Pilgrimjaar. In 2018 is in samenwerking met *Architectenburo Veldman Rietbroek* een vergunningsaanvraag bij de gemeente Leiden ingediend. De eerste aanvraag bij de Bank en Girolosterij is voorafgaand aan de goedkeuring van de gemeente Leiden gedaan en is afgewezen. Nieuwe subsidieaanvragen zullen bij de verschillende fondsen worden ingediend a de definitieve goedkeuring vanuit de gemeente Leiden.

5. Financieel beleid

Ruim vijf jaar geleden is de financiële administratie grotendeels gedigitaliseerd. De koppeling van de systemen Twinfield, Basecone en Full House (vanaf 2019 Artifax event) verhogen de transparantie en zorgen voor een maximale efficiency. De boekhouding kent inmiddels zes kostenplaatsen, zijnde monument, commerciële exploitatie, Villa Rameau, Pieterskerkcafé, de wijnkelder en de escaperoom. Dit geeft een helder inzicht in de kosten- en batenstructuur van alle onderdelen van de administratie.

Bij het inrichten van het nieuwe planningsprogramma Artifax Event medio 2019 voor de evenementen wordt getracht het een en ander zo in te richten dat gedurende het lopende kalenderjaar realistische prognoses van de commerciële verhuur te kunnen maken. Dit ten behoeve van een (nog) strakkere sturing op de financiën.

5.1 Resultaat 2018

De inkomsten op de kostenplaats van het monument bestaan naast de subsidies en fondsen, uit recettes van eigen culturele producties en de inkomsten uit de entreegelden van bezoekers tijdens de openstellingen. De commerciële exploitatie van de Pieterskerk Leiden richt zich op het verwerven van inkomsten uit de (evenementen) markt. De organisatie is niet alleen gericht op winst, maar ook op maatschappelijk rendement en streeft daarbij naar een zakelijke, op effectiviteit en efficiency gerichte bedrijfsvoering. Winst uit de commerciële exploitatie vloeit terug naar het beheer van het monument.

De begrote brutowinst is in 2018 voor gerealiseerd en is met een resultaat van 110% zelfs gunstiger dan begroot. Dit is opnieuw de hoogste brutowinst in de geschiedenis van de Stichting Pieterskerk Leiden, een wederom uitzonderlijke prestatie. Hoewel de inkomsten van de Bachconcerten een mooie stabiele basis vormen in de toekomst, zal de prognose voor de commerciële exploitatie ook in de toekomst wisselvallig en onvoorspelbaar blijven.

Door een fout van de energieleverancier is sinds april 2016 de gaslevering voor een groot deel niet doorbelast. Vastgesteld is dat hierbij gaat om een bedrag ± € 50.000,= (ex BTW en teruggave energiebelasting). Gezien het gunstige cijfers zijn de volledige kosten direct in 2018 opgenomen in het resultaat. Met Essent is een betalingsregeling getroffen om het bedrag over een periode van 30 maanden terug te betalen, dit ten behoeve van de liquiditeit.

In 2017 is op de balans als debet een vordering opgenomen voor de annuleringskosten van het Weihnachts-Oratorium van het Bachkoor Holland. De vordering was door de Stichting Pieterskerk Leiden uit handen gegeven aan de Leidse deurwaarder Buik & Van der Horst. De Kantonrechter heeft in haar vonnis de Pieterskerk Leiden volledig in gelijk gesteld t.a.v. de vordering van de annuleringskosten van het Weihnachts-Oratorium 2017. Het Bachkoor Holland heeft vervolgens zonder voorbehoud het in het vonnis toegewezen bedrag betaald.

Het licht negatieve resultaat over 2018 bedraagt € 3.908,= en komt zo goed als overeen met de begroting. De bijdrage van de Stichting Vrienden van de Pieterskerk Leiden ad € 55.000,=, zoals

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

vastgelegd voor de jaren 26 t/m 2019, is in het besteed eigen vermogen geplaatst. Deze bijdrage wordt in 2018 evenals voorgaande in het eigen vermogen van de SPL verantwoord. Voor deze systematiek is gekozen om vergelijk met voorgaande jaren optimaal te houden en de winst c.q. verlies zo transparant mogelijk te presenteren.

5.2 Overige inkomsten

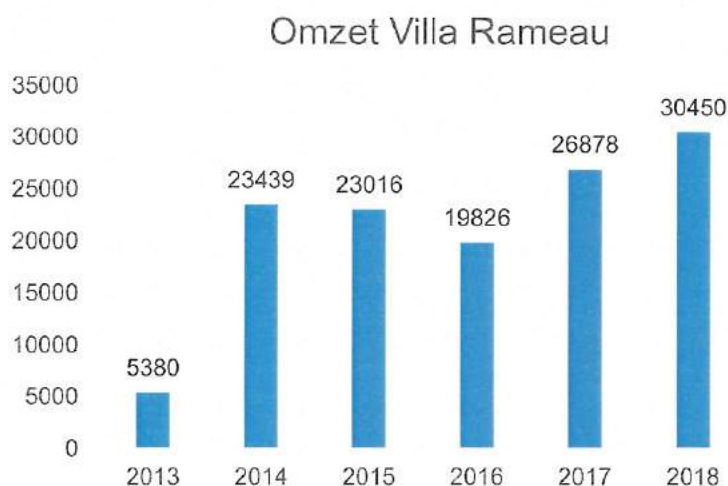
De Stichting Pieterskerk Leiden is een nagenoeg ongesubsidieerd monument in het reguliere onderhoud en is daarmee in eigen beheer verantwoordelijk voor de instandhouding van het rijksmonument. Het verdienvermogen van de Stichting Pieterskerk Leiden heeft sinds haar oprichting in de vorige eeuw met name gericht op de commerciële verhuur. Sinds eind jaren '90 van de vorige eeuw de term 'cultureel ondernemerschap' werd geïntroduceerd, is de commerciële verhuur van culturele instellingen explosief gestegen.

De verwachte jaarlijkse kosten voor het monument in de komende twintig jaar liggen naar aanleiding van de opgestelde meerjarenonderhoudsplanning (MJOP), rond de € 200.000,= - € 250.000,= gemiddeld per jaar. Een gedeelte van deze kosten, te weten € 75.000,= à € 78.000,=, bestaat uit de jaarlijkse structurele en incidentele onderhoudskosten voor het monument. De overige kosten bestaan uit indirecte kosten en planmatige groot- en/of vervangingsonderhoud. De komende jaren kan met een adequate spreiding van de werkzaamheden, nog worden volstaan met € 50.000,= tot € 100.000,= aan onderhoudsbudget. Idealiter bedraagt in de toekomst de onderhoudsreserve voor de Pieterskerk Leiden, minimaal € 500.000,= à € 600.000,=.

Vanaf 2017 verstrekt de gemeente Leiden een jaarlijkse structurele onderhoudssubsidie van €75.000,=. Deze subsidie zal na vier jaar worden geëvalueerd (§ 5.4.2).

5.2.1 Villa Rameau

Dit maakt dat de Pieterskerk op zoek moet naar nieuwe inkomstenbronnen. In 2013 werd daarvoor de voormalige kosterswoning verbouwd en als luxe Stadsvilla Rameau voor short-stay locatie in het topsegment van de Leidse Leisure markt geïntroduceerd. De housekeeping van Villa Rameau wordt intern uitgevoerd, ondersteund m.b.v. reguliere partners van de Pieterskerk. In 2018 behaalde Villa Rameau opnieuw een waardering bij Booking.com van 9,4. De verhuur van Villa Rameau is in 2018 wederom gestegen en behaalde de hoogste omzet sinds de oprichting, zoals te zien is in onderstaande grafiek.

grafiek 1 – Omzet Villa Rameau 2013-2018

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf: 19

5.2.2 Museumcafé

Om de bezoekers van het monument beter te faciliteren en de inkomsten rond de museale bezoeken te optimaliseren is in 2014 een museumcafé geopend onder de naam 'Pieterskerkcafé'. Het museumcafé is buiten de openbare openingstijden, geschikt voor borrels en kleine (informele) diners. Met ondersteuning van de Stichting Vrienden van de Pieterskerk Leiden, de Orde van St. Pieter en Fonds 1818 is deze ruimte aangepast en ingericht als museumcafé en -winkel. De reguliere commerciële horecaverunning van de Pieterskerk is van toepassing op de ruimte.

Het museumcafé heeft een kleine lunchkaart en serveert waar mogelijk fair-trade en biologische producten. Er wordt klassieke en later op de middag jazz muziek gedraaid, hetgeen door bezoekers positief wordt beoordeeld. De inkomsten op de toegang van het monument zijn door actieve sturing de afgelopen jaren gestegen zoals in onderstaande grafiek te zien is. In 2018 is er een daling te zien van inkomsten. Deze daling is op dit moment niet te verklaren, helder is wel dat verhoging van de entreprijs op dit moment niet wenselijk is.

grafiek 2 – inkomsten toegang monument

Voor de museale ontsluiting van het monument zijn bij verschillende fondsen donaties aangevraagd (§ 5.4.3). Hiermee zijn o.a. de informatieboekjes (gedeeltelijk) geproduceerd en zijn in 2018 cursussen opgestart om nieuwe rondleiders op te leiden. Dit zal in 2019 worden voortgezet.

5.2.3 Escaperoom

De inrichting van de escaperoom is eind 2016 gestart en is vanaf begin september 2017 operationeel voor de verhuur. De escaperoom in de Pieterskerk Leiden is ingericht in de ruimte die de afgelopen jaren dienst deed als archiefruimte en op technische tekeningen van de Pieterskerk bekend staat als 'de wapenkamer'. De escaperoom is een thematisch ingerichte kamer waarbij een groep deelnemers een spel speelt waarbij het doel is om uit de kamer 'te ontsnappen' door het oplossen van puzzels. Men krijgt hiervoor in de regel één uur de tijd. Het thema voor de periode 2017-2020 haakt aan bij de Pilgrimgeschiedenis en de 'Mayflower 400'.

Vanaf het begin is de escaperoom in de Pieterskerk een succes. De kamer wordt goed beoordeeld door de spelers en staat inmiddels bekend als een 'moeilijke' kamer, hetgeen de uitdaging om het te spelen groter maakt. De sfeer en ambiance van de kamer wordt zeer hoog gewaardeerd. De doelgroep bestaat, zoals verwacht, uit: families, vriendengroepen en teamuitjes. De resultaten van de verschillende groepen en de evaluaties per groep worden periodiek geanalyseerd om aanpassingen door te voeren en het bereik van de advertenties te bepalen. Tot op heden hebben een kleine 3000 personen deze escaperoom bezocht.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

De investeringen voor de escaperoom zijn gesplitst in structurele investeringen in de ruimte o.a. een spiltrap en beveiligingsapparatuur en thematische investeringen. De eerste worden over vijf jaar afgeschreven. De kosten voor de thematische investeringen werden in 2017 opgenomen in de winst & verlies, hierdoor kunnen de inkomsten voor 2018 tot en met 2020 met aftrek van de personeelskosten als winst worden gezien. Naar mate het thema van een escaperoom langer in de markt staat zal het verdienvermogen afnemen aangezien men het thematische spel slechts éénmaal kan spelen. In 2018 starten daarom de voorbereidingen voor een nieuw thema dat dat naar verwachting in het vierde kwartaal 2020 zal worden gelanceerd.

Begin 2019 heeft de gemeente Leiden een veiligheidscontrole uitgevoerd. Dit naar aanleiding van de brand in een escaperoom in Koszalin (Polen) in januari waarbij vijf meisjes om het leven zijn gekomen. De Escaperoom van de Pieterskerk Leiden is alle punten veilig bevonden. N.B. het was ook de enige escaperoom in Leiden waarbij de spelers de sleutel krijgen en op ieder gewenst moment de kamer kunnen verlaten.

5.2.4 Bach & Leiden

De Stichting Pieterskerk Leiden is in 2015 een project opgestart onder naam 'Bach & Leiden'. Dit project stelt de Stichting Pieterskerk Leiden in staat, in een dynamische samenwerking met stads- en regiopartners, de culturele positie van de Pieterskerk in de komende jaren verder te verankeren. Kwalitatief hoogwaardige producties en vernieuwing staat daarbij centraal. Voor zowel de Pieterskerk als de stad Leiden een kans.

'Bach & Leiden' is in 2015 begonnen met uitvoering van het Weihnachts-Oratorium i.s.m. met het Nederlands Kamerkoor. Om aan de groeiende vraag voor 1^e-rangs kaarten te kunnen voldoen is besloten om in december 2019 een tribune te bouwen zoals ook gebeurd bij de Matthäus Passion. Het aantal 1^e-rangs plaatsen stijgt daarmee met 189 zitplaatsen voor het Weihnachts-Oratorium.

Vanaf 2018 wordt ook de Matthäus Passion in eigen beheer uitgevoerd. De eerste editie is boven verwachting succesvol verlopen, zowel artistiek als commercieel. Op de Witte Donderdag en de Goede Vrijdag konden 2751 bezoekers worden verwelkomd, 91,7% van het maximaal aantal bezoekers (3000 pax). De marge die gerealiseerd wordt met de Bachconcerten draagt bij aan het behoud en onderhoud van de Pieterskerk Leiden. Met de artistieke partners zijn gesprekken gaande om de afspraken voor de komende jaren vast te leggen. De BTW verhoging van 6% naar 9% zal worden doorberekend in de prijzen voor de Matthäus Passion 2019. Naast de concerten worden ook lezingen verzorgd onder de titel 'Bachacademy'.

Vanaf oktober 2018 wordt de kaartverkoop van de eigen producties in de Pieterskerk Leiden in eigen beheer uitgevoerd. Dit biedt naast een kostenbesparing en een eenvoudigere financiële logistiek, ook extra marketing mogelijkheden.

5.3 Investerings

5.3.1 Jaarlijkse onderhoudsplanung

Na een ingrijpende restauratie van 1978 tot 1982, begon in 2001 een nieuwe restauratie, wellicht de grootste en meest ingrijpende restauratie in de Pieterskerk Leiden sinds de ramp met het kruischip. Deze restauratie duurde tot 2011. In het voorbereidings- en begeleidingstraject is veel aandacht besteed aan de kwaliteit van de restauratie; voorwaarde voor subsidie van het Rijk was een zodanig niveau dat de komende 50 jaar met groot onderhoud zou kunnen worden volstaan.

Naast het groot onderhoud is er, zoals bij ieder gebouw of monument, voortdurend sprake van regulier en incidenteel onderhoud. Het onderhoud en beheer van een bijna 900 jaar oud monument is complex en kan worden beschouwd als een vorm van permanente restauratie. Het onderhoud, zowel het reguliere als het groot onderhoud, bestaat voor een groot deel uit specialistisch ambachtelijk vak- en maatwerk, hetgeen uiterst kostbaar is. Het niet uitvoeren van noodzakelijke werkzaamheden en het

daarmee in de hand werken van verval zorgt er voor dat de kosten vele (tientallen) malen groter worden dan de bedragen in een meerjarenplanning en leidt onherroepelijk tot kapitaalvernietiging.

De relatief rustige onderhoudsperiode na een grote restauratie is vanaf 2017 voorbij. Om het noodzakelijke onderhoud en de kosten daarvan in kaart te brengen hanteert de Pieterskerk Leiden vanaf 2016 een 20-jarig onderhoudsplanning, een zogenaamd meerjarenonderhoudsplanning (MJOP). De MJOP van de Pieterskerk Leiden wordt opgesteld conform de eisen van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Het gaat daarbij om zowel bouwtechnische als installatietechnische aspecten.

Het opstellen van de 20-jarig onderhoudsplanning gebeurt in overleg met het Leidse *Architektenburo Veldman-Rietbroek-Smit*, gespecialiseerd in onderhoud van monumenten. Elk jaar wordt in het vierde kwartaal de onderhoudsplanning van het daaropvolgende jaar geactualiseerd. Dit gebeurt na (jaarlijkse) bevindingen van zowel interne als externe inspecties en op basis van het beschikbare budget. Gezien de huidige beperkte financiële middelen van de Stichting Pieterskerk Leiden is er voor 2018 een aangepast onderhoudsplan- en begroting gemaakt.

De komende jaren zal onderzoek gedaan dienen te worden naar de vervanging van de huidige verwarmingsmethodiek van het monument, dit gezien de signalen vanuit het rijk dat de gaswinning terugdrongen dient te worden. Er zal met name onderzocht worden welke duurzame alternatieven er beschikbaar zijn.

Voor voorzienbare, incidentele en noodzakelijke onderhoudsprojecten met een financiële omvang > € 30.000,= worden, daar waar mogelijk, voorzieningen opgenomen onder het grootboek 'Dotatie voorziening groot onderhoud'. In 2018 wordt er een voorziening opgenomen van € 20.000,= voor het herstel van de grote pijpen in het Van Hagerbeerorgel (zie ook § 5.3.3).

5.3.2 Digitalisering van het onderhoud

Door het digitaliseren van de sales- en de administratieprocessen in de voorgaande jaren, zijn het monitoren van het verdienvermogen en optimaliseren van de managementinformatie geborgd. Dit was voorwaardelijk voor het kunnen inrichten van een gedigitaliseerd gebouwbeheersysteem, hetgeen kennis borgt en informatie uit verschillende schriftelijke bronnen kan combineren. Het zorgt ervoor dat onderhoudsplanningen, waaronder SIM, Monumentenwacht en regulier onderhoud, kunnen worden afgestemd en dat energiehuishouding nauwkeurig kan worden gemonitord. Daarnaast zijn in het digitale programma Adlib Museum alle monumentale onderdelen van de Pieterskerk Leiden geregistreerd.

Eind 2014 is Axxerion geïnstalleerd. Axxerion is een facility management softwarepakket dat alle relevante processen rond gebouwbeheer zoals planning, onderhoud en energiebeheer ondersteund. Daarnaast digitaliseert het informatie over leveranciers, gebouwen en huurcontracten. In 2018 staat het gebouwbeheer voor 90% in Axxerion. De verwachting is dat medio 2019 Axxerion volledig ingericht zal zijn.

Sinds 2013 worden temperatuur en luchtvochtigheid op verschillende plaatsen in het monument gemeten via digitale dataloggers. Het gaat daarbij om het Van Hagerbeer-orgel, het Thomas Hill-orgel, het schip en de Kerkmeesterskamer. In 2018 zal bij de installatie van een nieuwe regeling voor de verwarming een koppeling gemaakt worden in het digitaal aansturen van de verwarming en het kunnen uitlezen van temperatuur en luchtvochtigheid.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf: 22

5.3.3 MJOP 2018

Naast het jaarlijkse reguliere onderhoud zijn er een aantal projecten in het incidentele onderhoud die in 2018 plaatsvonden. In § 5.4.3 is opgenomen welke externe subsidies en/of donaties er voor de verschillende projecten is geworven.

Schilderwerk

In 2018 is conform de MJOP in aangepaste vorm uitgevoerd. Het buitenschilderwerk van de lage kappen, deuren en dakramen, is voor een grootste gedeelte klaar. Er resten voor 2019 nog een beperkt aan dakramen.

Bliksembeveiliging

In 2018 is de externe bliksembeveiliging vervangen.

Van Hagerbeer-orgel

In 2018 heeft regulier onderhoud plaatsgevonden aan het Van Hagerbeer-orgel. Tijdens de oplevering van de restauratie van het VHB in november 2017 is geconstateerd dat er verzakingsverschijnselen te zien zijn bij de grootste pijpen, ook wel 'kruip' in de corpora genoemd. Bij het herstel dienen de grote pijpen uit het orgel gehaald worden om deze te kunnen verstevigen, dit dient binnen een periode van 3-5 jaar te worden uitgevoerd. De kosten worden op dit moment op ± € 100.000 - € 120.000 geschat. Dit onderhoud zal worden opgenomen in de MJOP, tevens is in 2018 hiervoor een onderhoudsvoorziening opgenomen van € 20.000,=. Tijdens deze restauratie zullen ook de luiken van het rugwerk bijgesteld worden en zullen de touwen van het sluitmechaniek van zowel de grote als de kleine luiken worden vervangen. In 2019 zal een start gemaakt worden met de werving van de benodigde gelden voor deze restauratie.

Thomas Hill-orgel

In 2018 heeft er regulier onderhoud plaatsgevonden aan het Thomas Hill-orgel. Daarbij is speel- en registermechaniek gecontroleerd.

5.3.4 Bedrijfsinventaris c.a.

In 2018 is geïnvesteerd in Arbo conforme zit-sta bureaus op alle werkplekken, behalve in de directiekamer en de receptie.

5.4 Subsidies en Fondsen

5.4.1 Rijkssubsidie

De BRIM-aanvraag (Besluit Rijkssubsidiëring Instandhouding Monumenten) van de Pieterskerk is in januari 2012 voor de derde maal ingediend. BRIM-aanvragen zijn gebaseerd op een periodiek instandhouding plan (PIP), dat een onderhoudstermijn van 6 jaar beslaat. Daarbij kan 55-65% subsidie worden verkregen van de subsidiabele kosten. Bedroeg het maximaal subsidiabele bedrag in 2011 nog € 1.000.000,=, in 2012 bedraagt het maximaal subsidiabele bedrag (slechts) € 100.000,= voor een periode van 6 jaar. Vanuit de RCE werd aangegeven dat aanvragen die eerder afgewezen waren en zich beperkten tot een bedrag van maximaal € 50.000 een grotere kans op honorering hadden. Dat heeft tot een aanvraag van de Stichting Pieterskerk Leiden geleid van € 50.886,49. Op 26 juni 2012 is bevestigd dat de BRIM voor de periode 2013-2019 is toegekend voor een bedrag van € 30.323,=, in jaarlijkse bedragen van € 4548. Met deze toekenning kunnen reguliere werkzaamheden als het keuren van de bliksemafleiding, controle door de monumentenwacht e.d. worden uitgevoerd.

Van dekking voor regulier groot onderhoud is echter geen sprake. Het bovenstaande rijksbeleid en het onvoldoende beschikbaar stellen van rijkssubsidie voor de instandhouding van deze rijksmonumenten, blijft een speerpunt voor het Groot Kerken Overleg, waarvan de Pieterskerk Leiden actief deel uitmaakt. In 2019 is de Pieterskerk Leiden een nieuwe SIM-aanvraag (Subsidieregeling Instandhouding Monumenten) ingediend en toegekend over de periode 2019-2024 voor een totaal

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

23

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

bedrag van €144.366,=. De jaarlijks bevoorschotting bedraagt € 21.659,= hetgeen over zes jaar 90 van de totale subsidie bedraagt. De resterende 10% wordt na afloop van de subsidieperiode r... indiening van o.a. een prestatieverklaring uitgekeerd. De SIM subsidie wordt besteed conform de ingediende meerjarenonderhoudsplanung. Zowel in het digitale onderhoudsbeheersysteem *Axxerion* als het boekhoudprogramma Twinfield worden de werkzaamheden geregistreerd basis van de Stabu-codes conform de richtlijnen van de RCE.

5.4.1.1 CDA-amendement – toegezegde reservering

In 2008 heeft een CDA-amendement in het kader van de voorjaarsnota een extra budget voor de lopende grote restauraties vrijgemaakt, waarbij de Pieterskerk Leiden met name is genoemd. Op 8 december van dat jaar is toegezegd dat uit dit bedrag € 2,1 miljoen voor de Pieterskerk is gereserveerd, equivalent voor € 3.000.000 subsidiabele kosten. In overleg (juni 2009) met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed is, op basis van de ingediende conceptbegroting, € 2.550.421,= als subsidiabele kosten aangemerkt, wat zich vertaalt in een reservering voor subsidie ter grootte van € 1.785.295,=. Nog vóór de behandeling van het definitief subsidieverzoek is dit bedrag volledig beschikbaar gekomen voor bevoorschotting van subsidiabele werkzaamheden.

In de aanvraag voor deze toezegging waren een aantal interieuronderdelen aan het masterplan toegevoegd, die ook dringend aan restauratie/conservatie toe waren. De begroting voor deze werkzaamheden beliep ca. € 500.000,=, waarvan ca. € 375.000,= subsidieabel was gesteld. Pogingen om voor subsidieabel meerwerk t.o.v. de ingediende conceptbegroting nog het verschil tussen het 8 december 2008 gereserveerde en het in juni 2009 vastgestelde subsidie alsnog toegewezen te krijgen, bleken helaas ijdel.

De financiële afronding van de Rijksdienst m.b.t. de restauratie 2000-2010, is in juli 2013 afgerond met de vaststelling van de subsidie door het RCE op basis van de aangeleverde afrekening in 2012.

5.4.2 Gemeente Leiden

In 2008 heeft de gemeente ervoor gekozen de schuld à € 5.523.000,= waarvoor zij zich garant had gesteld, niet in een keer over te nemen; de Stichting Pieterskerk Leiden moest daarom de schuld langlopend financieren bij een externe kredietinstantie. Aan het einde van 2009 is een hypothecaire lening gesloten met de Bank Nederlandsche Gemeenten te Den Haag, tegen een rente van 4 % p.j., 10 jaar vast; de lening is annuïtair en de looptijd is 30 jaar. De effectuering van de lening is gerealiseerd op 2 maart 2010; op die datum is ook het krediet bij het Nationaal Restauratiefonds beëindigd.

Zoals voor het bouwkrediet staat de gemeente Leiden garant voor rente en aflossing. Het uit het krediet voldane restauratiegedeelte is geactiveerd in de balans; hierop wordt annuïtair afgeschreven met ingang van 2010: de afschrijving bedroeg dit jaar € 110.132,=. De gemeente Leiden verleent met ingang van 2010 dertig jaar een exploitatiesubsidie van ten minste € 200.000,= en ten hoogste € 339.000,= per jaar.

Voor de periode 2018-2019 is een UVOK vastgesteld. De gemeente Leiden heeft daarin aangegeven dat zij voornemens is de lening die de Pieterskerk heeft afgesloten, uiterlijk 2020 of wanneer eerder mogelijk, volledig af te lossen.

Met de gemeente is in 2009 intensief overleg gevoerd om een prestatiecontract (UVOK) op te stellen, dat aan de verlening van dit subsidie is gekoppeld; het eerste contract is begin maart 2010 getekend. De jaarlijks cultuursubsidie voor de Pieterskerk is tevens in deze UVOK opgenomen. De gemeente Leiden stelt een goedkeurende accountantsverklaring als eis voor subsidieverstreking boven de € 50.000,=. Sinds 2012 voldoet de Pieterskerk aan de gestelde eisen van de gemeente Leiden t.a.v. een goedkeurende accountantsverklaring. De financiële processen zijn hiervoor in 2012 beschreven en daarbij is strikte functiescheiding in acht genomen. Deze processen worden waar nodig bekeken en aangepast.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

24

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

In 2016 is in nauw overleg tussen de directie van de Pieterskerk Leiden en de leiding van het Team Economie, Cultuur, Wonen en Duurzaamheid (ECWD) van de gemeente Leiden een aanvraag gedaan tot ondersteuning van het structurele onderhoud van het monument. Hierbij is voor de komende jaren een jaarlijkse bijdrage van € 75.000,= door de gemeente Leiden aan het behoud en onderhoud van de Pieterskerk Leiden gegarandeerd. Dit vormt de basis voor een stabiel onderhoudsprogramma en de instandhouding van het monument.

5.4.3 Stand sponsoring en fondsenwerving 2018

In 2018 is een aanvraag gedaan voor het Visitor Centre (§ 4.2) bij de BankGiro Loterij van € 200.000,=. Deze aanvraag is afgewezen.

- € 55.000,= Bijdrage Stichting Vrienden van de Pieterskerk Leiden ten behoeve van het onderhoud.
- € 20.000,= Bijdrage 2018 van de Orde van St Pieter, businessclub van de Pieterskerk, is een belangrijk en waardevol initiatief voor ondersteuning vanuit het bedrijfsleven. Deze bijdrage wordt gepresenteerd tijdens het Pieterskerkgala.
- € 10.000,= Bijdrage van het Benefietgala 2018 t.b.v. het behoud en onderhoud van de Pieterskerk Leiden.
- € 6.740,= Bach & Leiden mecenaat
- € 4.743,= Ramen met Namen

In het bedrijfsplan 2020-2023 zal een voorstel gedaan worden voor het integreren van de verschillende onderdelen van het Pieterskerk mecenaat. Hieronder een korte opsomming van de verschillende onderdelen van sponsor- en schenkingsactiviteiten ten behoeve van de Pieterskerk Leiden.

Ramen met Namen

Het project Ramen met Namen is in 2003 gestart. Door het 'kopen' van een naam in een van de beschikbare panelen 'vereeuwigd' men namen van dierbaren in de Pieterskerk Leiden. Dit is een knipoog naar hetgeen de gildebroeders in de middeleeuwen met hun gildeborden wilden bereiken. De frequentie van het kunnen plaatsen van een raampaneel is echter zeer laag. Begin 2018 is een paneel geplaatst waarvan de verkoop eind 2016 was gestart.

Bach & Leiden mecenaat

In drie verschillende pakketten kan men arrangementen afnemen voor de uitvoeringen van het Weihnachts-Oratorium en/of de Matthäus Passion. De opbrengsten worden gebruikt voor het behoud en onderhoud van de Pieterskerk Leiden.

Pieterskerk benefietgala

Sinds 2003 vindt jaarlijks het benefietgala voor de Pieterskerk Leiden plaats. Instellingen en bedrijven kopen tafels waarvan de opbrengst ten gunst komt van het monument.

Stichting Vrienden van de Pieterskerk Leiden

Vrienden doneren een minimum van € 20,= per jaar of worden vriend voor het leven voor een eenmalig bedrag van € 1000,=. Men ontvangt een vriendenpas en kan daarmee de Pieterskerk als monument gratis bezoeken en ontvangt (vroegboek) kortingen op eigen producties van de Pieterskerk. Daarnaast ontvangt men jaarlijks het Vriendenmagazine. In 2018 waren er ± 600 actieve vrienden.

Orde van St. Pieter

In 2009 is de Orde van St. Pieter opgericht als de businessclub van de Pieterskerk Leiden. Van oudsher is de Pieterskerk Leiden een plaats van ontmoetingen. Voor bedrijven en instellingen die door hun culturele en maatschappelijke betekenis verbonden willen zijn met elkaar, de stad en de

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

25

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

universiteit in Leiden, is er de mogelijkheid lid te worden van de Orde van St. Pieter. In 2018 waren negen Ordeleden.

5.5 Proveniershuisjes

De contante waarde van de provenierswoningen om de Pieterskerk zijn in 2011 verzilverd, om daarmee de laatste fase van de restauratie 2000-2010 te kunnen bekostigen. Uitgangspunt daarbij was dat de eenheid van het monument, Pieterskerk cum annexis, niet mag worden verbroken, en de eigendom te zijner tijd weer in één hand moet kunnen komen. Daarbij was bovendien van belang dat toekomstige bewoners zich bewust zijn van de invloed van de exploitatie op hun woonsfeer en geen afbreuk doen aan de goodwill van de Pieterskerk in haar directe omgeving. Daarom is besloten de verkoop uitsluitend van alle woningen gezamenlijk te realiseren, met een kettingbeding, dat de nieuwe eigenaar de woningen alleen in hun gezamenlijkheid mag vervreemden, waarbij een voorkeursrecht geldt voor de stichting Pieterskerk Leiden of haar opvolger in rechte, resp. de eigenaar van de grond, de Protestantse Gemeente in Leiden.

De prijs waarvoor alsdan de huisjes aan partijen moet worden aangeboden bedraagt de feitelijke boekwaarde, nl. het verschil tussen het totaal aan investeringen minus het totaal aan opbrengsten. De nieuwe eigenaar, de Stichting Jean Pesyn, is tot 2041 verplicht elke 10 jaar de woningen ter terugkoop aan onze stichting aan te bieden.

De Stichting Jean Pesynhof heeft aangegeven dat de boekwaarde op 31 december 2018 € 1.385.960,01 bedraagt.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf: 26

5.6 Begroting 2019

Stichting Pieterskerk Leiden - Begroting 2019 dd 06-03-2019		
Begroting en exploitatieresultaten	Begroting 2019	
Opbrengst kale huur incl. nevenruimte	€ 260.000	
Opbrengst Escaperoom	€ 30.000	
Opbrengst Rameau	€ 28.000	
Commerciele kortingen	€ -100.000	
		€ 218.000
Resultaten overige opbrengsten		
Kick back techniek	€ 39.000	
Kick back faciliteiten	€ 145.000	
Kick back personeel	€ 95.000	
Kick back catering	€ 117.000	
UVOK cultuur	€ 47.000	
Opbrengsten Cultuur	€ 133.000	
		€ 576.000
Bruto winst commerciële exploitatie		€ 794.000
<i>Indirecte kosten:</i>		
Interest en bankkosten		
Personeelskosten	€ 579.000	
Huisvestingskosten	€ 105.000	
Kosten beheer en management	€ 70.000	
Afschrijvingen	€ 70.000	
Overige bedrijfskosten	€ 33.500	
Marketing	€ 50.000	
		€ 907.500
Resultaat exploitatie		€ -113.500
Cultuursubsidie Gemeente Leiden		
Verstrekke cultuur korting		
Resultaten overige		€ 93.500
Diverse financiële baten en lasten:		€ 13.500
Dekking uit eigen vermogen		
Exploitatie resultaat Pieterskerk		€ -6.500
Prognose Cashflow:		
Netto resultaat		€ -6.500
bij: afschrijvingen	€ 70.000	
afschrijvingen restauratie	€ 146.011	
Bijdrage 2019 steunstichting SVPL	€ 55.000	
		€ 271.011
		€ 264.511
af: aflossing leningen:		
- Rabobank	€ 24.958	
- Lening stichting NRF	€ 3.020	
- BNG	€ 131.720	
Investerings boekjaar	€ 10.000	
		€ -169.698
Cashflow boekjaar		€ 94.814

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

6. Continuïteit

Vanaf 2011 is een weg ingeslagen van professionalisering, automatisering, kostenreductie en optimalisatie van inkomsten. Deze zaken en de keuze om de Bachconcerten – het Weihnachts-Oratorium en de Matthäus Passion - in eigen beheer te produceren, hebben het verwachte resultaat opgeleverd, waardoor het boekjaar 2018 zo goed als budgetneutraal wordt afgesloten. Daarmee is een einde gekomen aan een lange periode van grote financiële tekorten. Deze nieuwe situatie biedt ruimte voor het opbouwen van een besteedbaar eigen vermogen en het treffen van voorzieningen, beide ten behoeve van een stabiele fundering voor het structurele lange termijn onderhoud en behoud van het monument.

De onvoorspelbaarheid van de inkomsten uit de commerciële verhuur en van de kosten van het incidenteel onderhoud, maken dat de bedrijfsvoering in een hoge mate van kwetsbaar is. Desondanks heeft het bestuur vertrouwen in het kunnen garanderen van het noodzakelijke toekomstige reguliere, incidentele en groot onderhoud. Dit is echter alleen te realiseren door de structurele onderhoudssubsidie van de gemeente Leiden, de SIM en incidentele externe onderhoudssubsidies, aangevuld met donaties van de Vrienden van de Pieterskerk Leiden en de businessclub 'Orde van St. Pieter'. Deze ondersteuning is blijvend noodzakelijk om de Pieterskerk, de bijna 900 jaar oude stadskerk van Leiden, conform de meerjarenonderhoudsplanung in stand te houden ten behoeve van toekomstige generaties.

Leiden, 11 juni 2019

Frieke Hurkmans MSc
directeur-bestuurder Pieterskerk Leiden

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf: 28

1 BALANS PER 31 DECEMBER 2018
(na verwerking van het verlies)

		31 december 2018		31 december 2017	
		€	€	€	€
ACTIVA					
Vaste activa					
Materiële vaste activa	(1)		5.310.846		5.489.534
Vlottende activa					
Vorraden	(2)		10.338		1.600
Vorderingen	(3)				
Debiteuren		56.546		21.389	
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen		32.530		442	
Overige vorderingen en overlopende activa		41.734		46.331	
			130.810		68.162
Liquide middelen	(4)		386.875		299.997

5.838.869

5.859.293

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

JAARREKENING

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

		31 december 2018		31 december 2017	
		€	€	€	€
PASSIVA					
Eigen vermogen	(5)				
Bestemmingsreserves		635.046		653.726	
Overige reserves		<u>109.333</u>		<u>58.242</u>	
			744.379		711.968
Voorzieningen	(6)				
Overige voorzieningen			20.000		-
Langlopende schulden	(7)		4.454.464		4.600.977
Kortlopende schulden	(8)				
Aflossingsverplichtingen langlopende schulden		146.514		159.839	
Crediteuren		170.956		108.889	
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen		14.623		28.618	
Overige schulden en overlopende passiva		<u>287.933</u>		<u>249.002</u>	
			620.026		546.348

5.838.869

5.859.293

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

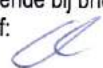
Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2018

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Verschil 2018	Realisatie 2017	Begroting 2017	Verschil 2017
		€	€	€	€	€	€
Baten							
Opbrengsten	(9)	1.787.523	1.528.000	259.523	1.528.981	1.320.000	208.981
Subsidiebaten	(10)	391.386	383.200	8.186	384.333	380.773	3.560
Som der baten		2.178.909	1.911.200	267.709	1.913.314	1.700.773	212.541
Lasten							
Directe kosten							
Project management	(11)	944.789	747.000	197.789	828.703	618.000	210.703
Indirecte kosten							
Personeelslasten	(12)	566.908	546.000	20.908	571.490	520.500	50.990
Afschrijvingen	(13)	175.606	198.000	-22.394	169.800	180.000	-10.200
Overige bedrijfslasten	(14)	304.845	223.300	81.545	202.820	225.000	-22.180
		1.047.359	967.300	80.059	944.110	925.500	18.610
Saldo voor financiële baten en lasten		186.761	196.900	-10.139	140.501	157.273	-16.772
Financiële baten en lasten		-190.670	-200.000	9.330	-188.973	-218.000	29.027
Saldo		-3.909	-3.100	-809	-48.472	-60.727	12.255
Resultaatbestemming							
Overige reserves		-3.909	3.100	-7.009	-48.472	60.727	-109.199
		-3.909	3.100	-7.009	-48.472	60.727	-109.199

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

3 KASSTROOMOVERZICHT 2018

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

	2018		2017	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Resultaat	-3.909		-48.472	
Aanpassingen voor:				
Afschrijvingen	194.286		188.480	
Mutatie voorzieningen	20.000		-	
Veranderingen in het werkkapitaal:				
Mutatie voorraden	-8.738		-	
Mutatie vorderingen	-62.648		-11.742	
Mutatie kortlopende schulden (exclusief kortlopend deel van de langlopende schulden)	87.003		75.018	
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		225.994		203.284
Kasstroom uit operationele activiteiten		225.994		203.284
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings in materiële vaste activa	-15.598		-24.051	
Desinvesteringen materiële vaste activa	-		7.152	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-15.598		-16.899
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Mutatie bestemmingsreserves	-18.680		-18.680	
Bijdrage van Stichting Vrienden van de Pieterskerk	55.000		55.000	
Aflossing schulden aan kredietinstellingen	-159.838		-154.652	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-123.518		-118.332
		86.878		68.053

VOOR WAARMERKINGDOELEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

Samenstelling geldmiddelen

	2018		2017	
	€	€	€	€
Geldmiddelen per 1 januari		299.997		231.945
Mutatie liquide middelen		86.878		68.052
Geldmiddelen per 31 december		<u>386.875</u>		<u>299.997</u>

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

4 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN BEPALING VAN HET SALDO VAN BATEN EN LASTEN

ALGEMEEN

ALGEMENE GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN DE JAARREKENING

De jaarrekening is opgemaakt met toepassing van de Richtlijn C1 "Kleine Organisaties zonder winststreven" en is op basis van historische kostprijs. De waardering van activa en passiva geschiedt, voorzover niet anders is vermeld, tegen nominale waarde.

Baten worden toegerekend aan de periode waarin ze zijn gerealiseerd. Lasten worden verantwoord in het jaar waarin ze voorzienbaar zijn.

Continuïteitsveronderstelling

Voor 2018 was een negatief resultaat ten bedrage van € 3.300 begroot. Dit vanwege de hoge onvoorspelbaarheid van de verhuur. Het werkelijke resultaat 2018 bedraagt € 3.909 negatief. Voor 2019 wordt een negatief exploitatieresultaat op de kosten van het monument ad € 6.500 begroot.

Vanaf 2011 is een weg ingeslagen van professionalisering, automatisering, kostenreductie en optimalisatie van inkomsten. Deze zaken en de keuze om de Bachconcerten - het Weihnachts-Oratorium en de Matthäus Passion - in eigen beheer te produceren, hebben het verwachte resultaat opgeleverd, waardoor het boekjaar 2018 zo goed als budgetneutraal wordt afgesloten. Daarmee is een einde gekomen aan een lange periode van grote financiële tekorten. Deze nieuwe situatie biedt ruimte voor het opbouwen van een besteedbaar eigen vermogen en het treffen van voorzieningen, beide ten behoeve van een stabiele fundering voor het structurele lange termijn onderhoud en behoud van het monument.

De onvoorspelbaarheid van de inkomsten uit de commerciële verhuur en van de kosten van het incidenteel onderhoud, maken dat de bedrijfsvoering in een hoge mate van kwetsbaar is. Desondanks heeft het bestuur vertrouwen in het kunnen garanderen van het noodzakelijke toekomstige reguliere, incidentele en groot onderhoud. Dit is echter alleen te realiseren door de structurele onderhoudssubsidie van de gemeente Leiden, de SIM en incidentele externe onderhoudssubsidies, aangevuld met donaties van de Vrienden van de Pieterskerk Leiden en de businessclub 'Orde van St. Pieter'. Deze ondersteuning is blijvend noodzakelijk om de Pieterskerk, de bijna 900 jaar oude stadskerk van Leiden, conform de meerjarenonderhoudsplanning in stand te houden ten behoeve van toekomstige generaties.

Voorstaande in ogenschouw nemend heeft het bestuur vertrouwen in de toekomst van Stichting Pieterskerk Leiden. Dit zijn de redenen dat de toegepaste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gebaseerd zijn op de veronderstelling van continuïteit van de organisatie.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

Restauraties:

De restauraties worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs onder vermindering van ontvangen subsidies en verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen.

De restauratiekosten van de grote restauratie worden met ingang van 1 maart 2010 annuïtair afgeschreven.

Gebouwen (inclusief verbouwingen) en exploitatie:

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs onder vermindering van ontvangen subsidies en verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming, dat wil zeggen zodra het desbetreffende project is afgerond en alle subsidies zijn ontvangen.

Overige materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel lagere marktwaarde voor zover nodig onder aftrek van een voorziening voor incourantheid.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Voorzieningen

Overige voorzieningen

Voorziening groot onderhoud

De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van gebouwen wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

VOOR WAARMERKINGDOELENDEN
Audit To Be B.V.

De voorzieningen hebben een overwegend langlopend karakter.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

Langlopende schulden

Schulden dienen na eerste verwerking te worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld. De nominale waarde van een schuld is de hoofdsom die wordt genoemd in de overeenkomst waaruit de schuld is ontstaan. Geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

GRONDSLAGEN VOOR DE BEPALING VAN HET SALDO VAN BATEN EN LASTEN

Bepaling van het saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten wordt bepaald door de ontvangen huurbaten en overige opbrengsten te verminderen met gemaakte kosten en te vermeerderen met de ontvangen exploitatiesubsidie en cultuursubsidie.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op de materiële vaste activa zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschaffingswaarde, op basis van de verwachte economische levensduur. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen, boekwinsten echter alleen voor zover de boekwinsten niet in mindering zijn gebracht op vervangende investeringen.

Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN HET KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2018

ACTIVA

VASTE ACTIVA

1. Materiële vaste activa

Gebouwen en opstalrecht

Aan de Stichting Pieterskerk Leiden is door het College van kerkrentmeesters van de Protestantse Gemeente te Leiden (voorheen: Kerkvoogdij der Hervormde Gemeente Leiden) eeuwigdurend het recht van opstal verleend tot het in eigendom hebben van:

- De Pieterskerk;
- Het gebouw, oorspronkelijk het kerkelijk bureau;
- Kerkhuisje gelegen aan de Kloksteeg 16a;
- Opslag kelders/werken in en/of onder de grond van "de Pieterskerk", inclusief het gebruiksrecht.

Op het recht van opstal is het recht van hypotheek verleend. Zie hiervoor de niet uit de balans blijken rechten en verplichtingen.

Het recht van opstal tot het in eigendom hebben van de proveniershuisjes gelegen aan het Pieterskerkhof 1 tot en met 21 (oneven nummers) is op 10 juni 2011 verkocht aan Stichting Jean Pesynhof voor € 1.219.429.

Bij de verkoop van deze huisjes zijn de volgende afspraken gemaakt:

Op de woningen rust een kettingbeding inzake voorkeursrecht van (terug)koop, ten gunste van de Stichting Pieterskerk Leiden (of haar opvolger in rechte) en vervolgens van het College van kerkrentmeesters van de Protestantse kerk Leiden, of haar opvolger in rechte als eigenaar van de grond;

Dit recht van terugkoop geschiedt tegen een vaste prijs, namelijk de feitelijke boekwaarde van de woningen; dat is het geheel der investeringen plus/minus het exploitatieresultaat vanaf het moment van overdracht aan de nieuwe eigenaar tot het moment van terugkoop.

De Stichting Pieterskerk Leiden heeft om de 10 jaar het recht van terugkoop tot 2041, voor het eerst op 1 maart 2021.

De 11 woningen mogen alleen gezamenlijk worden vervreemd.

Volgens de opgave van Stichting Jean Pesynhof d.d. 24 januari 2019 bedraagt de boekwaarde van de proveniershuisjes op 31 december 2018 € 1.385.960.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

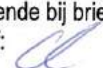
Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

	Gebouwen (incl. verbou- wingen)	Restauraties	Exploitaties	Totaal
	€	€	€	€
<i>Boekwaarde per 1 januari 2018</i>				
Aanschaffingswaarde	397.464	6.362.532	129.891	6.889.887
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-294.483	-1.004.150	-101.720	-1.400.353
	<u>102.981</u>	<u>5.358.382</u>	<u>28.171</u>	<u>5.489.534</u>
<i>Mutaties</i>				
Investerings	-	-	15.598	15.598
Afschrijvingen	-26.614	-154.535	-13.137	-194.286
	<u>-26.614</u>	<u>-154.535</u>	<u>2.461</u>	<u>-178.688</u>
<i>Boekwaarde per 31 december 2018</i>				
Aanschaffingswaarde	397.464	6.362.532	145.489	6.905.485
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-321.097	-1.158.685	-114.857	-1.594.639
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>76.367</u>	<u>5.203.847</u>	<u>30.632</u>	<u>5.310.846</u>
<i>Afschrijvingspercentages</i>				%
Gebouwen (incl. verbouwingen)				5 - 20
Restauraties				0 - 10
Exploitaties				6,7 - 33

Voor een uitgebreide specificatie van de materiële vaste activa wordt verwezen naar het overzicht van materiële vaste activa die als bijlage bij dit jaarstuk is opgenomen.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

VLOTTENDE ACTIVA

2. Voorraden

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Gereed product en handelsgoederen		
Gereed product	10.338	1.600

3. Vorderingen

Debiteuren

Debiteuren	56.546	21.389
------------	--------	--------

Een voorziening voor vermoedelijke oninbaarheid wordt niet noodzakelijk geacht.

Overige belastingen en premies sociale verzekeringen

Omzetbelasting	25.582	442
Pensioenen	6.948	-
	32.530	442

Overige vorderingen en overlopende activa

Rekening-courant Orde van Sint Pieter	36	36
Rekening-courant Stichting Vrienden van de Pieterskerk	-	122
Pieterskerkboeken	-	808
Nog te ontvangen recette	10.996	24.373
Teruggaaf energiebelasting	20.983	3.434
Diversen	9.719	17.558
	41.734	46.331

Onder de opgenomen vorderingen bevinden zich geen posten met een looptijd van meer dan één jaar.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
4. Liquide middelen		
ABN AMRO Bank, bestuurrekening	47.657	974
ABN AMRO Bank, bestuurrekening	41.847	17.327
ABN AMRO Bank, zakelijk flexibel deposito	2.000	-
ING Bank, zakelijke rekening	289.626	266.783
Kas	5.549	2.959
Gelden onderweg	196	11.954
	<u>386.875</u>	<u>299.997</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

PASSIVA

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
5. Eigen vermogen		
Bestemmingsreserves	635.046	653.726
Overige reserves	109.333	58.242
	<u>744.379</u>	<u>711.968</u>

Bestemmingsreserves

	2018	2017
	€	€
<i>Bestemmingsreserve grote restauratie</i>		
Stand per 1 januari	653.726	672.406
Afschrijving niet gefinancierde restauratie	-18.680	-18.680
Stand per 31 december	<u>635.046</u>	<u>653.726</u>

Ten behoeve van de grote restauratie is een bestemmingsreserve gevormd. De werkelijke kosten, bestaande uit afschrijvingslasten die niet zijn gefinancierd middels de lening N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, worden aan de bestemmingsreserve onttrokken. Met deze afschrijving is in 2013 aangevangen à 2,5%.

Overige reserves

Stand per 1 januari	58.242	51.714
Verwerking van het resultaat	-3.909	-48.472
	<u>54.333</u>	<u>3.242</u>
Bijdrage van Stichting Vrienden van de Pieterskerk	55.000	55.000
Stand per 31 december	<u>109.333</u>	<u>58.242</u>

Een bedrag van € 58.762 is niet vrij besteedbaar.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

6. Voorzieningen

Overige voorzieningen

	2018	2017
	€	€
<i>Voorziening groot onderhoud</i>		
Stand per 1 januari	-	-
Dotatie	20.000	-
Stand per 31 december	20.000	-

7. Langlopende schulden

Schulden aan kredietinstellingen

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Leningen o/g		
Lening Rabobank	-	6.239
Lening Stichting NRF	36.709	39.941
Lening N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	4.417.755	4.554.797
	4.454.464	4.600.977

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

	2018	2017
	€	€
<i>Lening Rabobank</i>		
Stand per 1 januari	31.197	56.155
Aflossing	-24.958	-24.958
Stand per 31 december	6.239	31.197
Aflossingsverplichting komend boekjaar	-6.239	-24.958
Langlopend deel per 31 december	-	6.239

In 1999 is de lening bij de Bank voor Nederlandse Gemeente omgezet in een lening bij de Rabobank. De lening is oorspronkelijk groot € 499.158 tegen een rente van 4,98% op jaarbasis. De aflossingsverplichting bedraagt € 6.240 per kwartaal. Als zekerheid is verstrekt de borgstelling door de gemeente Leiden, volgens het Raadbesluit Gemeente Leiden d.d. 29 juni 1999 onder nummer 99.0087.

Het restant van de lening per 31 december 2018 heeft een looptijd korter dan één jaar.

Lening Stichting NRF

Stand per 1 januari	43.102	46.191
Aflossing	-3.160	-3.089
Stand per 31 december	39.942	43.102
Aflossingsverplichting komend boekjaar	-3.233	-3.161
Langlopend deel per 31 december	36.709	39.941

In december 1999 is een leningovereenkomst gesloten met de Stichting Nationaal Restauratie Fonds, groot € 89.253 met een looptijd van 360 maanden (annuïteit), ingaande op 1 januari 2000. Het rentepercentage bedraagt 2,30% per jaar. De maandelijkse annuïteit bedraagt € 346. Als zekerheid is verstrekt de borgstelling door de gemeente Leiden, volgens het Raadbesluit Gemeente Leiden d.d. 7 december 1999 onder nummer 06.0145.

Van het restant van de lening per 31 december 2018 heeft een bedrag van € 23.021 een looptijd langer dan vijf jaar.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019

Paraaf:

	2018	2017
	€	€
<i>Lening N.V. Bank Nederlandse Gemeenten</i>		
Stand per 1 januari	4.686.517	4.813.122
Aflossing	-131.720	-126.605
Stand per 31 december	4.554.797	4.686.517
Aflossingsverplichting komend boekjaar	-137.042	-131.720
Langlopend deel per 31 december	4.417.755	4.554.797

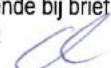
Op 1 maart 2010 is ter aflossing van het rekening-courantkrediet bij Stichting NRF een leningsovereenkomst gesloten met de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, groot € 5.523.000. De lening heeft een looptijd tot 1 maart 2020. De aflossing geschiedt op basis van annuïteiten te voldoen in tien halfjaarlijkse termijnen van circa € 159.000, voor het eerst op 1 september. Op 1 maart 2020 resteert een saldo ten bedrage van € 4.417.755 dat in één keer dient te worden afgelost. Het rentepercentage bedraagt 4,00% per jaar.

Als zekerheid is verstrekt een borgtocht door de Gemeente Leiden, volgens het Raadbesluit Gemeente Leiden d.d. 15 december 2019 onder nummer 09.1447. De Gemeente Leiden staat onherroepelijk en onvoorwaardelijk borg voor de richtige nakoming van alle huidige en toekomstige verplichtingen van Stichting Pieterskerk Leiden die uit de overeenkomst van geldlening voortvloeien, als ware de Gemeente Leiden zelf schuldenaar. De borgstelling bedraagt € 5.523.000 vermeerderd met rente, boeten en kosten ingeval van niet nakoming van de voorwaarden van de overeenkomst door Stichting Pieterskerk Leiden.

Het restant van de lening per 31 december 2018 heeft een looptijd korter dan vijf jaar.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

8. Kortlopende schulden

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Aflossingsverplichtingen langlopende schulden		
Leningen	146.514	159.839
Crediteuren		
Crediteuren	170.956	108.889
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	14.623	15.188
Pensioenen	-	13.430
	14.623	28.618
Overige schulden en overlopende passiva		
Vakantiegeld	18.014	15.190
Rente- en bankkosten	62.487	62.487
Nettoloon	-	615
Rekening-courant Stichting Vrienden van de Pieterskerk	764	-
Vooruitontvangen bedragen debiteuren	48.157	-
Vooruitontvangen bedragen kaartverkoop	98.014	79.735
Vooruitontvangen bijdragen op investeringen	39.970	65.505
Diversen	20.527	25.470
	287.933	249.002

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Voorwaardelijke verplichtingen

Gemeentegarantie

Middels de besluiten van de Raad van de gemeente Leiden, de dato 7 december 2006 (Raadsvoorstel r.nr. 06.0145), de dato 28 juni 2005 (Raadsvoorstel r.nr.05.0069) en de dato april 2004 (Raadsvoorstel r.nr. 04.0054), staat de gemeente garant voor de juiste en tijdige betaling van rente en aflossing van een lening van € 5.523.000 aangegaan door Stichting Pieterskerk Leiden ten behoeve van de restauratie van de Pieterskerk.

In 2008 is duidelijk geworden dat de werkzaamheden betreffende de grote restauratie niet meer binnen het budget van de restauratiebegroting kunnen worden uitgevoerd. Daarnaast is in de oorspronkelijke restauratiebegroting een rentelast geraamd als gevolg van het aangaan van een lening onder gemeentegarantie voor de financiering van de restauratiekosten. In de berekening van de omvang van deze rentepost is ervan uitgegaan dat de lening aan het eind van de restauratie geheel zou zijn afgelost door middel van inkomsten uit fondsen, acties, sponsoring en subsidies. Dit bleek te optimistisch.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

Door de gemeente Leiden is beoogd om voor Stichting Pieterskerk Leiden een oplossing te creëren voor zowel de korte termijn, waardoor inkomsten uitsluitend kunnen worden ingezet voor dekking van de resterende restauratiekosten, als de langere termijn. Dit heeft geleid tot onderstaand besluit de dato 14 oktober 2008 van de Raad van de gemeente Leiden naar aanleiding van het voorstel van Burgemeester en Wethouders (Raadsvoorstel nummer 08.0085 van 2008) inzake de gemeentegarantie met betrekking tot de grote restauratie.

De Raad van de gemeente Leiden besluit:

1. De rentelasten 2008 van circa € 175.000 en 2009 van circa € 248.000 van de door de Stichting Pieterskerk onder gemeentegarantie aangegane lening van maximaal € 5.523.000 ten behoeve van de restauratie van de Pieterskerk te subsidiëren conform aankondiging in de perspectiefnota 2009-2012.
2. De Stichting Pieterskerk te verzoeken vanaf 2010 de rente en afschrijving van een investering van € 5.523.000 in de exploitatiebegroting van de kerk op te nemen.
3. Vanaf 2010 de Stichting Pieterskerk een subsidie te verstrekken van minimaal € 200.000 per jaar tot een bedrag gelijk aan het nadelig exploitatiesaldo van de Pieterskerk tot maximaal € 339.000 per jaar, conform aankondiging in de Perspectiefnota 2009-2012.
4. Deze subsidie aan nader te bepalen prestatieafspraken te verbinden.
5. De algemene Subsidieverordening van de gemeente van toepassing te verklaren op deze subsidieverstrekking.
6. Bijgaande begrotingswijziging 2008 vast te stellen en de rentelast 2009 te betrekken bij de samenstelling van de meerjarenbegroting 2009.

Op basis van het raadsbesluit onder nummer 09.1447 is in 2009 door Stichting Pieterskerk Leiden een langlopende lening afgesloten ten bedrage van € 5.523.000 bij N.V. Bank Nederlandse Gemeenten. Daarnaast is Stichting Pieterskerk Leiden in 2012 met de Gemeenten de UVOK overeengekomen.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

Uitvoeringsovereenkomst (UVOK) Subsidie Gemeente Leiden - Stichting Pieterskerk Leiden 2016, d.d. 7 december 2015

Stichting Pieterskerk Leiden is op 7 december 2015 met de gemeente Leiden de UVOK overeengekomen. Deze UVOK is overeengekomen onder andere overwegende dat:

De rente en afschrijving van een renovatie-investering ad € 5.523.000 die destijds is gefinancierd met een onder gemeentegarantie aangegane lening voor 1 maart 2010 wordt opgenomen in de exploitatiebegroting van de kerk (conform verzoek van de gemeente Leiden, RV 08.0085).

De gemeenteraad van Leiden d.d. 9 september 2008 (RV 08.0085) ter uitvoering van deze garantie besloten heeft tot het verstrekken van een exploitatiesubsidie aan Stichting Pieterskerk Leiden van maximaal € 339.000 vanaf 2010 en dat bij een positief exploitatieresultaat de subsidie wordt verlaagd tot minimaal € 200.000.

De gemeenteraad van Leiden heeft in 2012 (RV 12.0139) besloten tot het instellen van een reserve waaruit bij het aflopen van de geldlening (d.d. maart 2020) het restant van de schuld wordt afgelost en vanaf dat moment geen exploitatiesubsidie meer wordt verstrekt.

De gemeente Leiden al langere tijd een subsidie (ad € 41.464; 2012) ter beschikking stelt aan de Pieterskerk als zijnde kernpodium voor orgelconcerten, (voornamelijk) religieus getinte klassieke en oude muziek en grote korenmanifestaties.

De belangrijkste artikelen van de UVOK zijn onderstaand opgenomen.

Artikel 1 Duur van de uitvoeringsovereenkomst en evaluatie

Deze uitvoeringsovereenkomst heeft een looptijd van 1 jaar en loopt af op 31 december 2016.

Artikel 2 Subsidiebedrag

De exploitatiesubsidie voor de Pieterskerk bedraagt minimaal € 200.000 + € 41.773 = € 241.773 en maximaal € 339.000 + € 41.773 = € 380.773.

Het minimale bedrag wordt uitgekeerd als outputsubsidie voor de overeengekomen prestaties. Het verschil tussen het maximale bedrag en het minimale bedrag wordt verstrekt als inputsubsidie en wordt derhalve toegekend ter dekking van een eventueel negatief exploitatiesaldo. Verlaging van deze subsidie vindt plaats bij een positief exploitatiesaldo en een (reserve)vermogen groter dan 10% van de jaaromzet.

Voor het jaar 2016 is de subsidie vastgesteld op een bedrag van € 380.773, zijnde een exploitatiesubsidie van € 339.000 en een cultuursubsidie van € 41.773.

Op 4 november 2016 is de UVOK Subsidie Gemeente Leiden - Stichting Pieterskerk Leiden 2017 en 2018 overeengekomen. De exploitatiesubsidie bedraagt minimaal € 200.000 en maximaal € 339.000 onder voorbehoud van jaarlijkse vaststelling door de Gemeenteraad. Daarnaast bedraagt de inputsubsidie voor de programmering, c.q. de overeengekomen prestaties voor 2018: € 44.235. De subsidie voor het jaarlijks onderhoud bedraagt € 75.000.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

Grond onder de Pieterskerk

Het College van Kerkrentmeesters van de Protestantse gemeente Leiden (voorheen Het College van Kerkvoogden van de Hervormde gemeente Leiden) heeft in de brief van 5 februari 2004 aan het College van Burgemeesters en Wethouders de bereidheid uitgesproken om ingeval van een eventueel faillissement van Stichting Pieterskerk Leiden de Pieterskerk wederom ter beschikking te stellen aan een nieuwe stichting die met dezelfde doelstelling als de huidige, de exploitatie kan voortzetten.

Voor toezegging van de gemeentegarantie ten behoeve van fasen I tot en met V-hoog is aan de gemeente Leiden het recht van tweede hypotheek verleend tot en ten belope ener hoofdsom van maximaal € 10.000.000, te vermeerderen met rente en kosten, die tezamen worden begroot op een bedrag van € 4.000.000, mitsdien tot een totaal bedrag van € 14.000.000.

Het recht van hypotheek is verleend op:

1. Het recht van opstal tot het in eigendom hebben van het kerkgebouw genaamd "De Pieterskerk" aan het Pieterskerkhof 1a te Leiden (bij het kadaster geregistreerd op het adres Pieterskerkstraat 1a te Leiden), met daarbij behorende kerkvoogdijkamer, predikantenkamer, consistoriekamer en archiefgedeelte met bijruimten, gedeeltelijk aan de Pieterskerkstraat 1a *, aan de Pieterskerkhof en aan de Kloksteeg 16 te Leiden, op de percelen kadastraal bekend gemeente Leiden, sectie G nummers 2100, 2101 (beide afkomstig uit nummer 985 in gemelde gemeente en sectie), 1370, 1354, 1375, 980 en 978.

* Onjuiste aanduiding bij het kadaster heeft geleid tot onjuiste aanduiding in de hypotheekakte. De Pieterskerk is gelegen aan de Pieterskerkhof 1a in plaats van de Pieterskerkstraat 1a. De kadastrale nummers zijn wel correct.

2. Het recht van opstal tot het in eigendom hebben van verbouwingen en werken in casu quo onder de grond van de voormelde percelen kadastraal bekend gemeente Leiden, sectie G nummers 2101, 1354, 1370 en 1375 en meer speciaal het hebben van een opslagkelder in een gedeelte van gemelde kadastrale percelen nummers 1375 en 2101 met bovengrondse toegang middels een aanbouw aan en doorgang vanuit de Pieterskerk in de middelste travee, recht tegenover de Muskadelsteeg.

Garantie Stichting Vrienden van de Pieterskerk

De Stichting Vrienden van de Pieterskerk verstrekken een garantie van maximaal € 55.000 voor de jaren 2015, 2016, 2017, 2018 en 2019.

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2018

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	€	€	€
9. Opbrengsten			
Huur kerkgebouw en nevenruimten	183.127	235.000	205.502
Opbrengst catering	466.004	395.000	479.642
Opbrengst techniek	159.799	135.000	178.862
Opbrengst faciliteiten	319.451	196.000	279.182
Opbrengst personeel	256.964	205.000	229.205
Overige opbrengsten	402.178	362.000	156.588
	<u>1.787.523</u>	<u>1.528.000</u>	<u>1.528.981</u>
10. Subsidiebat en			
Subsidie Gemeente Leiden	347.151	341.500	341.684
Subsidie UVOK Gemeente Leiden	44.235	41.700	42.649
	<u>391.386</u>	<u>383.200</u>	<u>384.333</u>
11. Project management			
Kosten catering	359.192	278.000	365.625
Kosten techniek	120.266	96.000	120.708
Kosten faciliteiten	181.943	133.000	211.721
Kosten personeel	147.124	127.000	127.416
Overige kosten	136.264	113.000	3.233
	<u>944.789</u>	<u>747.000</u>	<u>828.703</u>
12. Personeelslasten			
Lonen en salarissen	339.341	342.100	328.880
Sociale lasten	61.753	50.000	55.422
Pensioenlasten	28.995	26.000	25.156
Overige personeelslasten	136.819	127.900	162.032
	<u>566.908</u>	<u>546.000</u>	<u>571.490</u>
<i>Lonen en salarissen</i>			
Bruto lonen	315.205	319.100	305.223
Mutatie vakantiegeldverplichting	24.136	23.000	23.657
	<u>339.341</u>	<u>342.100</u>	<u>328.880</u>

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

Sociale lasten

Premies sociale verzekeringswetten
Ziekteverzuimverzekering

Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
€	€	€
55.358	50.000	49.856
6.395	-	5.566
<u>61.753</u>	<u>50.000</u>	<u>55.422</u>

Pensioenlasten

Pensioenlasten

<u>28.995</u>	<u>26.000</u>	<u>25.156</u>
---------------	---------------	---------------

Overige personeelslasten

Kostenvergoedingen
Cursus en bijscholing personeel
Freelance medewerkers
Ontslagvergoeding
Overige personeelskosten

5.118	-	7.488
7.308	5.000	14.464
114.577	122.900	129.874
-	-	1.953
9.816	-	8.253
<u>136.819</u>	<u>127.900</u>	<u>162.032</u>

Personeelsleden

Bij de stichting waren in 2018 gemiddeld 8 personeelsleden werkzaam (2017: 7) op basis van fulltime eenheden (FTE).

13. Afschrijvingen

Afschrijvingen materiële vaste activa

Gebouwen (incl. verbouwingen)
Restauraties
Exploitaties

26.614	55.000	21.510
154.535	128.000	154.535
13.137	15.000	12.435
<u>194.286</u>	<u>198.000</u>	<u>188.480</u>
-18.680	-	-18.680
<u>175.606</u>	<u>198.000</u>	<u>169.800</u>

Afschrijving ten laste van bestemmingsreserve

14. Overige bedrijfslasten

Huisvestingslasten
Kosten beheer en management
Verkooplasten
Overige kosten

130.032	59.800	71.148
80.515	80.500	45.926
65.474	50.000	58.937
28.824	33.000	26.809
<u>304.845</u>	<u>223.300</u>	<u>202.820</u>

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	€	€	€
<i>Huisvestingslasten</i>			
Onderhoud onroerend goed	41.096	37.500	61.711
Energiekosten	75.168	30.000	24.848
Schoonmaakkosten	41.288	32.000	30.987
Assurantie	30.074	35.000	28.750
Overige huisvestingskosten	1.955	4.850	4.401
Dotatie voorziening groot onderhoud	20.000	-	-
	209.581	139.350	150.697
BRIM subsidie	-4.549	-4.550	-4.549
Onderhoudssubsidie Gemeente Leiden	-75.000	-75.000	-75.000
	130.032	59.800	71.148
<i>Kosten beheer en management</i>			
Beheerkosten	10.120	5.000	4.665
Kosten netwerkbeheer	49.767	55.000	23.633
Telefoon en porti	6.822	7.500	6.743
Representatiekosten	8.443	6.000	4.406
Bestuurskosten	1.316	4.000	3.798
Kosten Arboned	4.047	3.000	2.681
	80.515	80.500	45.926
<i>Marketingkosten</i>			
Contributie branchevereniging	6.915	7.000	2.762
Beurskosten	6.813	3.000	2.763
Advertentiekosten	26.340	20.000	23.011
Kosten website	3.155	6.000	5.061
Promotiemateriaal	9.447	10.000	17.834
Provisies	3.124	-	2.848
Diversen	9.680	4.000	4.658
	65.474	50.000	58.937

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	€	€	€
<i>Overige kosten</i>			
Accountantskosten	17.082	20.000	15.000
Bedrijfskleding	2.014	3.000	1.788
Kosten orgels	2.308	3.000	2.825
Advieskosten	6.214	2.000	3.180
Opstartkosten Villa Rameau	-	-	188
Overige algemene lasten	1.206	5.000	3.828
	<u>28.824</u>	<u>33.000</u>	<u>26.809</u>

Ter dekking van het verlies is door Stichting Vrienden van Pieterskerk Leiden een bijdrage van € 55.000 verstrekt.

Financiële baten en lasten

Financiële baten en lasten

Rente lening Stichting NRF	-1.180	-2.000	-1.132
Rente lening N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	-186.141	-195.000	-183.633
Rente lening Rabobank	-1.088	-3.000	-2.331
Overige bankrente en -kosten	-2.261	-	-1.877
	<u>-190.670</u>	<u>-200.000</u>	<u>-188.973</u>

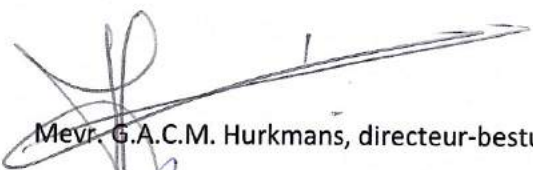
VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

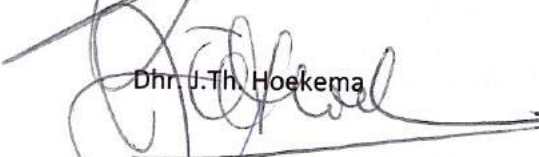
Ondertekening Bestuur en Raad van Toezicht voor akkoord

Leiden, 18 juni 2019

Mevr. G.A.C.M. Hurkmans, directeur-bestuurder

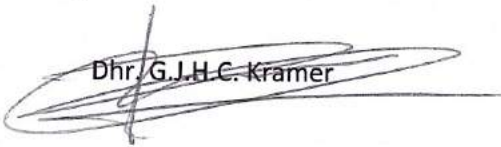

Dhr. R.A.M. van der Sande, voorzitter

Mevr. M.J.A.M. Ahsmann, secretaris

Dhr. J.Th. Hoekema

Dhr. J.P. Heijboer

Mevr. K. van Oort

Dhr. G.J.H.C. Kramer

Dhr. S.J.A.B. Stokkermans

Mevr. C.M.T. Metselaar

Dhr. J.A. Hulscher

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

OVERIGE GEGEVENS

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur en de Raad van Toezicht van Stichting Pieterskerk Leiden

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Pieterskerk Leiden te Leiden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pieterskerk Leiden per 31 december 2018 en van het exploitatieresultaat over 2018 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de verslaggeving voor kleine organisaties zonder winststreven.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018;
3. het kasstroomoverzicht over 2018; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pieterskerk Leiden zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Richtlijn voor de verslaggeving voor kleine organisaties zonder winststreven vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Richtlijn voor de verslaggeving voor kleine organisaties zonder winststreven en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Richtlijn voor de verslaggeving voor kleine organisaties zonder winststreven.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheid van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Richtlijn voor de verslaggeving voor kleine organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Voorburg, 18 juni 2019

Audit To Be B.V.

C.L. van Leeuwen
Accountant-Administratieconsulent

BIJLAGEN

VOOR WAARMERKINGDOELEINDEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf:

1. OVERZICHT VASTE ACTIVA

GB-nr	Omschrijving activa	Aanschafwaarde			Afschrijvingen			Boek- waarde 31.12.2018	Afschrij- vingsper- centage
		01.01.2018	Investeringen 2018	Desinvesteringen 2018	01.01.2018	2018	Desinvest. 2018	31.12.2018	
		€	€	€	€	€	€	€	%
Restaurants									
1295	Restauratie orgels: kosten	1.398.830	-	-	-	-	-	1.398.830	
1295	Sub. restauratie orgels: St. Orgelfonds	1.243.508-	-	-	-	-	-	1.243.508-	
1295	Sub. restauratie orgels: actie adoptie orgelpijpen	140.944-	-	-	-	-	-	140.944-	
1295	Sub. restauratie orgels: Otten Philips fonds	500-	-	-	-	-	-	500-	
1295	Sub. restauratie orgels: Rijk	13.878-	-	-	-	-	-	13.878-	
1295	Sub. restauratie orgels: Ministerie BIZA (Laiken)	2.000-	-	-	-	-	-	2.000-	10
1295	Restauratie orgels: kosten Leiden	93.797	-	-	93.797	9.380	-	87.547	10
		91.797	-	-	91.797	9.180	-	85.680	
1525	Kosten grote restauratie	24.093.478	-	-	-	-	-	24.093.478	
1526	Subsidie grote restauratie (extern)	4.971.061-	-	-	-	-	-	4.971.061-	
1527	Donaties grote restauraties	247.475-	-	-	-	-	-	247.475-	
1528	Sponsoring grote restauratie	42.681-	-	-	-	-	-	42.681-	
1529	Subsidie grote restauratie (RDMZ)	12.667.341-	-	-	-	-	-	12.667.341-	
1530	Afschrijving grote restauratie	-	-	-	927.587	145.285	-	1.072.872-	
1570	Project restauratie vloer	105.208	-	-	-	-	-	105.208	
1575	Kleine restauratie's	701	-	-	158	70	-	473	10
		6.270.829	-	-	927.745	145.355	-	5.197.729	
	Totaal restaurants	6.362.626	-	-	1.004.245	154.535	-	5.203.846	
Gebouwen (incl. verbouwingen)									
108	Gebouwen en opstalrecht	5	-	-	-	-	-	5	0
1210	Goudleerbelang KMK Jochem Meijer	4.446	-	-	1.780	445	-	2.221	10
		4.446	-	-	1.780	445	-	2.221	
1220	2012 Verlichting	7.440-	-	-	2.354	-	2.354-	-	20
1220	2012 Ontvangen gift verlichting	10.000-	-	-	2.354-	-	2.354	-	20
1220	2014 Verlichting	11.769	-	-	6.447	1.842	-	920	20
		9.209	-	-	6.447	1.842	-	920	
1230	2012 Subsidie sleutelplan	6.000-	-	-	6.000-	-	-	-	20
1230	2012 Sleutelplan	14.311	-	-	14.311	0-	-	-	20
		8.311	-	-	8.311	0-	-	-	
1265	Herinrichting entree v/m 2003	8.757	-	-	8.757	-	-	8.757	10
1265	Herinrichting entree investeringen 2004	58.569	-	-	58.569	-	-	58.569	10
1265	Herinrichting entree investeringen 2005	32.482	-	-	32.482	-	-	32.482	10
1265	Subsidie St. Vrienden	102.713-	-	-	102.713-	-	-	102.713-	10
1265	Herinrichting entree investeringen 2006	20.025	-	-	20.025	-	-	20.025	10
1265	Herinrichting Tuin	6.000	-	-	1.950	600	-	3.450	10
1265	Schuldeur + lichtgordijn + installatie	7.285	-	-	2.369	729	-	4.187	10
		30.405	-	-	21.439	1.329	-	7.637	

VOOR WAARMERKINGDOELEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019

Paraaf:

1. OVERZICHT VASTE ACTIVA

GB-nr	Omschrijving activa	Aanschafwaarde		Afschrijvingen		Boek- waarde 31.12.2018	Afschrij- vingsper- centage %
		01.01.2018	Desinvesteringen 2018	2018	31.12.2018		
		€	€	€	€	€	
1270	Kantoor Honk investeringen 2006	1.633	-	-	1.633	-	10
1270	Kantoor Honk investeringen 2007	1.783	-	-	1.783	-	10
1270	Kantoor Honk investeringen 2016	3.667	-	367	856	2.811	10
		<u>7.083</u>	<u>-</u>	<u>367</u>	<u>4.272</u>	<u>2.811</u>	<u>3.178</u>
1280	2015 Compressor	1.361	-	136	442	919	10
1280	2016 Vacuum pomp / Cloud chamber	997	-	100	258	739	10
1280	2016 Vacuum pomp / Cloud chamber	997	-	100	233	764	10
1280	2017 Datafox registratieterminal	1.234	-	123	226	1.008	10
		<u>4.589</u>	<u>-</u>	<u>459</u>	<u>1.159</u>	<u>3.430</u>	<u>10</u>
1505	Verbouwing bibliotheek - bar	2.465	-	247	1.193	1.272	10
1505	Verbouwing bibliotheek - kassa	1.600	-	160	773	827	10
1505	Verbouwing bibliotheek - spoelapblad	772	-	77	372	400	10
1505	Verbouwing bibliotheek - buffet	1.100	-	110	523	577	10
1505	Verbouwing bibliotheek - schuifraamloket	1.958	-	196	931	1.027	10
1505	Verbouwing bibliotheek - koelkast vriezer en oven	4.264	-	426	2.024	2.240	10
1505	Verbouwing bibliotheek - televisie	1.270	-	127	603	667	10
1505	Verbouwing bibliotheek - koffiemachine	1.953	-	195	926	1.027	10
1505	Verbouwing bibliotheek - elektra	2.003	-	200	934	1.069	10
1505	Verbouwing bibliotheek - elektra	3.783	-	378	1.764	2.019	10
1505	Verbouwing bibliotheek - elektra	1.350	-	135	630	720	10
1505	Bijdrage Stichting Vrienden	20.000	-	2.000	9.333	10.667	10
1505	Verbouwing bibliotheek - Schuifdeur naar Cafe	3.850	-	385	1.508	2.342	10
1505	Verbouwing bibliotheek - Elektra tbv schuifdeur	197	-	20	76	121	10
		<u>6.566</u>	<u>-</u>	<u>656</u>	<u>2.924</u>	<u>3.642</u>	<u>10</u>
1550	Project keuken / bar / kantoortoren	342	-	-	-	-	5
1550	Doorbelasting afschrijvingskosten v.d. Werff	107.228	-	5.361	96.498	10.730	10
1550	Investering keuken (2007)	9.809	-	-	2.180	2.180	10
1550	Lichtgevend Alu strips	1.400	-	140	9.809	-	10
1550	Lockerkast	1.485	-	149	373	1.027	10
		<u>119.922</u>	<u>-</u>	<u>5.650</u>	<u>109.245</u>	<u>1.100</u>	<u>10</u>
1560	Renovatie toiletgroep	170.140	-	-	-	10.677	5
		<u>170.140</u>	<u>-</u>	<u>8.507</u>	<u>153.111</u>	<u>17.029</u>	<u>5</u>
Investeringen minus subsidies 2017		19.492	-	-	153.111	-	20
1565	Buitenopslag	19.492	-	3.898	3.898	15.594	20
		<u>19.492</u>	<u>-</u>	<u>3.898</u>	<u>3.898</u>	<u>15.594</u>	<u>20</u>
1580	Escaperoom	17.305	-	3.461	4.903	12.402	20
		<u>17.305</u>	<u>-</u>	<u>3.461</u>	<u>4.903</u>	<u>12.402</u>	<u>20</u>
Totaal gebouwen (incl. verbouwingen)		<u>397.473</u>	<u>-</u>	<u>26.614</u>	<u>321.105</u>	<u>76.368</u>	

VOOR WAARMERKINGDOELEN
Audit: To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019

Paraaf:

1. OVERZICHT VASTE ACTIVA

GB-nr	Omschrijving activa	Aanschafwaarde		Afschrijvingen		Bock- waarde 31.12.2018	Afschrij- vingsper- centage %
		01.01.2018	31.12.2018	2018	2018		
		€	€	€	€	€	
Exploitatie							
Inventaris:							
1236 2005	Vorkheftruck (minus € 5.000 subsidie)	14.000	-	-	-	14.000	10
1236 2005	Vleugel (piano)	8.403	-	-	-	8.403	10
1236 2008	Veegmachine	11.459	-	-	-	11.459	10
1236 2010	Meubels	14.460	-	859	-	14.460	20
1236 2011	Telefooncentrale	4.000	-	-	-	4.000	20
1236 2011	Tacticus IT systeem	27.439	-	-	-	27.439	20
1236 2011	Tacticus IT systeem subsidie	20.000	-	-	-	20.000	20
1236 2011	Tacticus IT systeem subsidie	2.576	-	-	-	2.576	20
1236 2011	Tacticus IT systeem subsidie	1.533	-	-	-	1.533	20
1236 2012	Bekleding stoelen Kerkmeesterkamer	3.625	-	-	-	3.625	20
1236 2012	Bekleding stoelen Kerkmeesterkamer	3.800	-	-	-	3.800	20
1236 2012	Bureaustoelen 5x	792	-	-	-	792	20
1236 2013	Weber airco	1.858	-	-	-	1.858	20
1236 2014	2 iPad's	3.625	-	-	-	3.625	20
1236 2014	Breedbeeld TV	474	-	-	-	474	20
1236 2014	5 x bureaustoel	520	-	-	-	520	20
1236 2014	Bank	1.079	-	-	-	1.079	20
1236 2015	3x iPad	1.382	-	-	-	1.382	20
1236 2015	stellingen	536	-	-	-	536	20
1236 2015	iPad	588	-	-	-	588	20
1236 2015	Lightspeed kassasysteem	1.450	-	-	-	1.450	20
1236 2015	2x bureaustoelen	490	-	-	-	490	20
1236 2015	Theaterdoeken	3.973	-	-	-	3.973	20
1236 2015	Thin client	505	-	-	-	505	20
1236 2015	Thin client	1.367	-	-	-	1.367	20
1236 2015	Server-systeem	3.641	-	-	-	3.641	20
1236 2016	SMEG vaatwasser	3.699	-	-	-	3.699	20
1236 2016	Server systeem	12.465	-	-	-	12.465	20
1236 2016	tuinstoelen	2.546	-	-	-	2.546	20
1236 2016	deurbeslag	775	-	-	-	775	20
1236 2016	Thin client	490	-	-	-	490	20
1236 2016	salto deurbeslag	1.287	-	-	-	1.287	20
1236 2016	ipad	429	-	-	-	429	20
1236 2017	Tuinset Rameau	1.370	-	-	-	1.370	20
1236 2017	salto deurbeslag	1.141	-	-	-	1.141	20
1236 2017	Oplandpunt mobiele telefoons	814	-	-	-	814	20
1236 2018	Zit/sta bureaus (7x) (26/04/2018)	3.922	-	-	-	3.922	20
1236 2018	Zit/sta bureaus (2x) (04/06/2018)	1.136	-	-	-	1.136	20
1236 2018	Speedroldeur deek (14/06/2018)	2.663	-	-	-	2.663	20
1236 2018	Casba 2 lina fauteuils (22-06-2018)	1.019	-	-	-	1.019	20
1236 2018	Banken cognac (03/07/2018)	876	-	-	-	876	20
		115.525	125.140	11.809	99.940	25.201	

VOOR WAARMERKINGDOELEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Peraat:

1. OVERZICHT VASTE ACTIVA

GB-nr	Omschrijving activa	Aanschafwaarde		Afschrijvingen		Boek- waarde 31.12.2018	Afschrij- vingsper- centage %
		01.01.2018	Investeringen 2018	Desinvesteringen 2018	31.12.2018	01.01.2018	
		€	€	€	€	€	
	Licht, geluid en rigging:						
1240	2000 Stagemaker	7.060	-	-	7.060	7.060	6,7
1240	2013 Evelements techniek inventaris	2.810	-	-	2.810	2.810	20
1240	2013 CCV mobiele pin	799	-	-	799	799	33
1240	2014 Licht- en geluidskar	744	-	-	744	708	20
1240	2016 Verlocks & steels	712	-	-	712	403	20
1240	18-04-10 - Switch & Router	-	5.983	-	-	-	20
		-	-	-	-	897	
	Licht, geluid en rigging	12.125	5.983	-	18.108	11.349	35,92
						1.328	
	Diverse:						
1320	Kerkelijk kunstbezit (inventarisatiewerkzaamheden)	2.240	-	-	2.240	2.240	10
	Diversen	2.240	-	-	2.240	2.240	
	Totaal exploitatie	129.890	15.598	-	145.488	101.720	
						13.137	
	Totaal materiële vaste activa	6.889.989	15.598	-	6.905.587	1.400.456	
						194.286	
						1.594.742	

VOOR WAARMERKINGDOELEN
Audit To Be B.V.

d.d. 18 juni 2019

Behorende bij brief dd 18 juni 2019
Paraaf: